

- VELKOMMEN TIL DET BIBLIOTEKSPOLITISKE TOPMØDE I VIBORG
- Bibliotekernes datajagt på brugersegmenter
- Den fysiske bog vinder frem
- Lokaldemokratiet har brug for nye skuldre, stærke rum og læsestunder

LOKALDEMOKRATIET HAR BRUG FOR NYE SKULDRE, STÆRKE RUM OG LÆSESTUNDER

Paw Østergaard Jensen (A), forperson Danmarks Biblioteksforening

Efter kommunalvalget har vi fået et mere varieret politisk landskab i byrådene, og Danmarks Biblioteksforening hilser alle nye lokalpolitikere velkommen. Partier som Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti og en række lokale lister har fået mandater og stemmer, og det er godt for demokratiet, fordi flere perspektiver bringes i spil. Det er nødvendigt, at flere tager ansvar for den fælles oplysning, samtalen og forståelsen, som lokalsamfundene hviler på.

Hvis man er sin opgave voksen som lokalpolitiker, handler det ikke blot om at vinde politiske argumenter. Det handler om at sikre, at borgere har adgang til valid information og fælles begrebsrammer, som gør det muligt at forstå og deltage i de beslutninger, der træffes lokalt. Her spiller læsning en helt central rolle som fundament for både forståelse og deltagelse i demokratiet – fra nyhedsforståelse til evnen til at navigere i en digital hverdag med AI og misinformation.

Bibliotekerne står midt i denne udfordring som aktive facilitatorer af demokratisk samtale og oplysning. Derfor har vi i Danmarks Biblioteksforening koblet dette års valg til vores repræsentantskab med fem kulturpolitiske regionale træf og valgmøder. De afholdes i marts i hhv. Sorø, Aalborg, Herning, Ballerup og Kolding. Her mødes lokalpolitikere, biblioteksfolk og borgere for at debattere bibliotekernes rolle i lokalsamfundet. Vi vælger i alt 25 politiske repræsentanter – fem fra hver region – og tre fagfolk fra hver til vores 50-personers repræsentantskab, som er foreningens øverste besluttede organ. På den vis sikres både politisk, geografisk og faglig ballast i vores fælles arbejde.

Danmarks Biblioteksforening handler om meget mere end valg. Ikke mindst om hvordan biblioteker kan fungere som åbne, demokratiske mødesteder for læsning, læring og samtale, der hjælper borgere med at udvikle den kritiske sans, som moderne demokrati kræver. Der skal være fokus på kultur og trivsel, på biblioteket som hverdagskultur og på dets rolle i det lokale fællesskab. Det er centrale emner for styrkelsen af demokratiets fundament og gør sig også gældende, når vi mødes på Det bibliotekspolitiske Topmøde den 23.-24. april i Viborg. Temaet er samtalen om bibliotekets rolle i en stadig mere kompleks verden. Biblioteket handler ikke kun om at formidle viden, men om at træne demokratisk praksis; at lytte, afgive magt og skabe rum for det uventede og anderledes.

For over 150 år siden opstod folkebibliotekerne som et svar på et samfundsbehov; at ruste borgerne med oplysning, viden og fælles referencer, så demokratiet kunne blomstre. Dengang som nu er læsning ikke blot et fritidsvalg, men en forudsætning for at kunne forstå hinanden og træffe fælles valg. I en tid med faldende tillid til traditionelle medier og stigende kompleksitet i offentlige beslutninger bliver bibliotekets rolle som demokratisk infrastruktur kun vigtigere.

Når vi taler om at styrke lokaldemokratiet, skal vi derfor ikke kun tale om stemmeprocenter og udvalgsposter. Vi skal tale om de rum, hvor demokrati skabes; i samtalen, i læsning, i fællesskabet. I dag hedder det rum biblioteket.

**DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING**

DANMARKS BIBLIOTEKER

Biblioteks- og kulturmagasinet. 30 årg.
Marts 2026. Udkommer hvert kvartal

Udgivet af
Danmarks Biblioteksforening
Farvergade 27D
DK-1463 København K
Telefon: 33 25 09 35
e-mail: db@db.dk
www.db.dk

Redaktør
Mikkel Christoffersen (mc@db.dk),
ansvarsh.

Gengivelse af artikler tilladt med kildeangivelse. Artikler m.v. afspejler alene pågældende skribents holdning.

Medieinfo, annoncering, bladarkiv m.m.
<https://db.dk/magasiner>

E-magasin
Det nye nummer findes fra udgivelsesdagen på <https://db.dk/magasiner>

Abonnementspris
Medlemmer kr. 300,-
Ikke-medlemmer kr. 650,-
Studerende kr. 60,-

Danmarks Biblioteksforenings Forretningsudvalg
Paw Østergaard Jensen (A) Albertslund, forperson. Claus Mørkkbak Højrup (V) Hjørring, politisk næstforperson. Annette W. Godt, chef for Kulturmaskinen og Odense Biblioteker og faglig næstforperson.

Signe Bekker Dhiman (A) Aabenraa. Anette Mortensen (V) Stevns. Carsten Petersen (C) Sorø. John Poulsen (B) Herning. Lars Bornæs, bibliotekschef Silkeborg. Kristine Nygaard, bibliotekschef Aalborg. Britta Thuun-Petersen, biblioteks- og borgerservicechef Viborg.

Forsidefoto: Sct. Mogens Gade i Viborg.
Foto: Jesper Maagaard

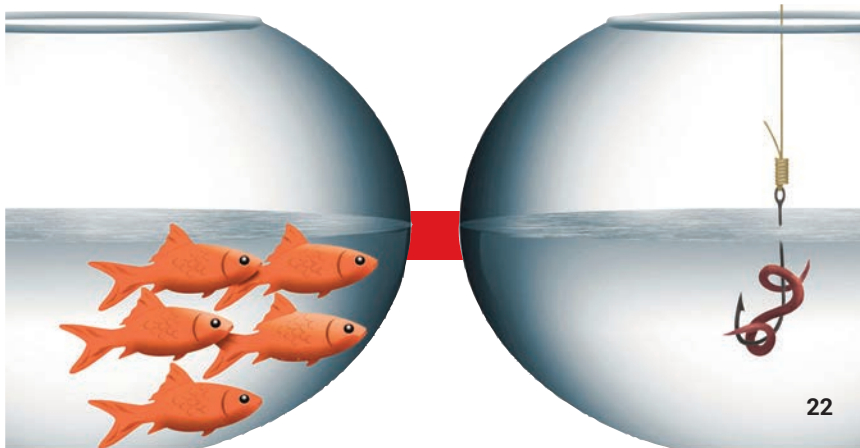
- 4 Kulturudvalg 2026-2029**
Oversigt over alle nyvalgte forpersoner i landets kommuner
- 6 VELKOMMEN TIL VIBORG: DB TOPMØDEBY 2026**
Borgmester Katrine Fusager Rohde (V) introducerer byen, hvor kultur, historie og fællesskab går hånd i hånd

DATAJAGT PÅ BRUGERSEGMENTER

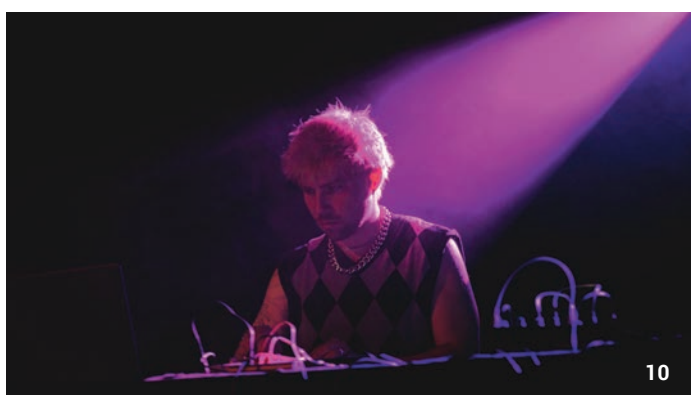
- 22 Jagten på ikke-brugere i Næstved**
I Næstved prøver man at fange ikke-brugere med mini-tilbud på strategisk udvalgte steder
- 26 En databaseret kultur i Roskilde**
Data kan også bruges til at pege ind i retning af, hvor man kan gøre den største forskel
- 29 En skabelon for data-arbejde i Nordjylland**
Statistik sætter jo et nådesløst klart lys på de ting, der går godt, og dem der går mindre godt

Interviews v. Mikkel Christoffersen

BIBLIOTEKSAKTUELT

- 8 eReolen: Verdens bedste digitale bibliotek**
Mikkel Christoffersen
- 10 Musikken lever på bibliotekerne**
Niels Mark
- 12 Derfor får du det godt af at gå på biblioteket**
Marie Have Qvist
- 14 AutismGoTo**
Stine Staunsager Larsen og Gustav Flyvbjerg Maindal
- 16 Vi burde tale mere om litteratur**
Også i ledelsesrummet
Lisbet Vestergaard
- 18 Den fysiske bog vinder frem**
Leif Andresen
- 20 Hvad betyder den emoji egentlig?**
Marie Have Qvist
- 32 "Bare gør det!"; siger bibliotekschefen i Albertslund – Danmarks første erhvervs-ph.d. på et folkebibliotek**
Mikkel Christoffersen
- 34 ALFABET: En ny aktør i litteraturens økosystem**
Lisbet Vestergaard

Region Nordjylland

Kommune	Navn	Parti
Rebild	Thøger Elmelund Kristensen	A
Læsø	Heidi Juul Strøm	C
Mariagerfjord	Laura Holm	C
Vesthimmerland	Per Nyborg	C
Thisted	Torben Overgaard	C
Morsø	Lars Røntved Jensen	F
Frederikshavn	Klaus Hjulmand	I
Brønderslev	Steen Søgaard Petersen	J (Borgerlisten)
Jammerbugt	Helle Bak Andreassen	V
Aalborg	Jan Nymark Rose Thaysen	V
Hjørring	Søren Smalbro *	V

Region Midtjylland

Kommune	Navn	Parti
Viborg	Mads Panny	A
Horsens	Andreas Boesen	A
Nørddjurs	Karoline Bergkvist Søgaard	A
Skive	Kim Jepsen	A
Lemvig	Steen Madsen	A
Struer	Lars Møller Pedersen	A
Herning	Lea F. Poulsen	B
Skanderborg	Anne Heeager	B
Samsø	Peter Askjær	C
Hedensted	Lars Poulsen	V
Holstebro	Bibi Mundbjerg	V
Ikast-Brande	Thomas Østergaard	V
Ringkøbing-Skjern	Erik Viborg	V
Silkeborg	Thomas Tonsberg Schlie	V
Favrskov	Morten Bang	Æ
Syddjurs	Michael Mikkelsen	Æ
Odder	Mariann Winther	Ø
Aarhus	Sarah Jarsbo	Ø
Randers	Erik Bo Andersen	Q (Østbroen)

Region Syddanmark

Kommune	Navn	Parti
Nyborg	Henrik Vestergård	A
Vejen	Jørgen Thøgersen	A
Aabenraa	Signe Bekker Dhiman	A
Kolding	Merete Due Paarup	B
Vejle	Dan Arnløv Jørgensen	C
Svendborg	Henrik Nielsen	C
Kerteminde	Kent Valsøe	C
Haderslev	Kjeld Thrane	C
Billund	Lars Hansen	C
Middelfart	Linda Johnsen	F
Langeland	Ulrik Pihl	F
Faaborg-Midtfyn	Ole Pedersen	L (Lokalliste)
Fredericia	Susanne Eilersen	O
Tønder	René Andersen	T (Tønder Listen)
Varde	Claus Brink	V
Sønderborg	Daniel Staugaard	V
Assens	Henrik Kirk	V
Odense	Lars Christian Lilleholt	V
Ærø	Bent Juul Sørensen	Æ
Nordfyn	Nikolaj Vang	Æ
Esbjerg	Susanne Dyreborg	Æ
Fanø	Lasse Harder Schousboe	Ø

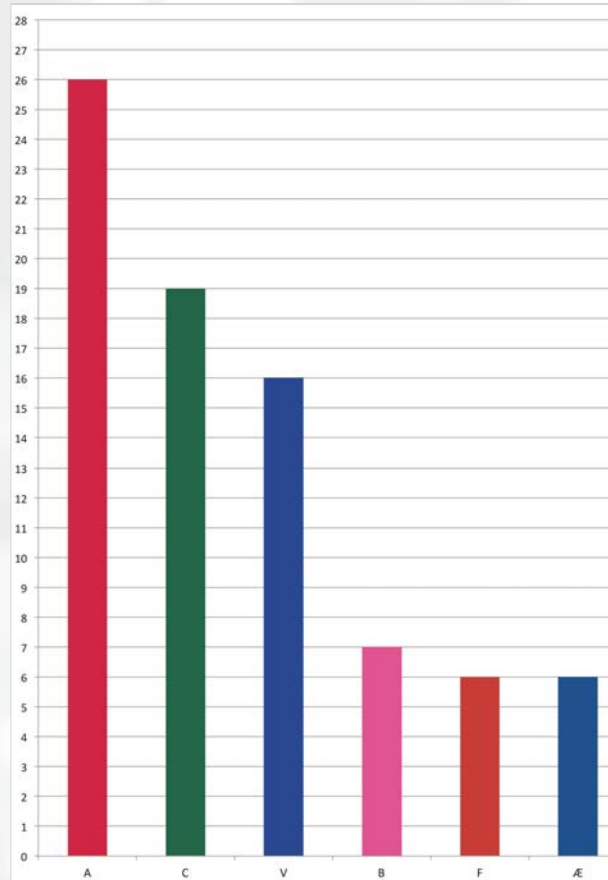
* Nogle få kommuner har ikke kulturudvalg. Feks. i Hjørring kommune hører biblioteket under økonomiudvalget, hvorfor borgmester Søren Smalbro er anført her.

KULTURUDVA

Nyvalgte forp kommunale kulturudvalg

“Efter kommunalvalget har vi fået et mere varieret politisk landskab i byrådene, og Danmarks Biblioteksforening hilser alle nye lokalpolitikere velkommen.

Partier som Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti og en række lokale lister har fået mandat og stemmer, og det er

LG 2026-2029

Personer for landets samt fordeling på partier m.m.

godt for demokratiet, fordi flere perspektiver bringes i spil.

Det er nødvendigt, at flere tager ansvar for den fælles oplysning, samtalen og forståelsen, som lokalsamfundene hviler på."

Paw Østergaard Jensen (A),
forperson Danmarks Biblioteksforening

Region Hovedstaden

Kommune	Navn	Parti
Ballerup	Morten Andersson	A
Bornholm	Ann Rubæk-Nielsen	A
Brøndby	Harun Muharemovic	A
Fredensborg	Per Frost Henriksen	A
Furesø	Mehmet Anik	A
Glostrup	Camilla Christensen	A
Herlev	Michele Møller Amundsen	A
Rødovre	Lene Due	A
Halsnæs	Annette Westh	A
Tårnby	Klaus Bach	A
Gladsaxe	Christina Falkberg	B
København	Christopher Røhl	B
Dragør	Trine Søe	C
Frederikssund	Niels Martin Viuff	C
Hørsholm	Annette Wiencken	C
Lyngby-Taarbæk	Casper Strunge	C
Rudersdal	Knud Skadborg	C
Vallensbæk	Ricky Jannik van Overeem	C
Allerød	Signe Schløer	F
Frederiksberg	Lotte Kofoed	F
Høje-Taastrup	Nicki Wassmann Brøchner	I
Albertslund	Mikkel Skovby	L (Lokalliste)
Hillerød	Thomas Elong	M
Helsingør	Ulla Kokfelt	O
Egedal	Allan Bøwig	O
Hvidovre	Mikkel Dencker	O
Gentofte	Marie Brixtofte	V
Ishøj	Pia Skourup	V
Gribskov	Lars Bregnbak	Æ

Region Sjælland

Kommune	Navn	Parti
Greve	Maria Withøft Frimann	A
Guldborgsund	Katrine Burmann	A
Holbæk	Lars Qvist	A
Lejre	Bente Blumensaat	A
Lolland	Martin Boesen	A
Odsherred	John Larsen	A
Kalundborg	Hans Munk	B
Sorø	Edris Qasimi	B
Køge	Kirsten Larsen	C
Solrød	Morten Scheelsbeck	C
Næstved	Anette Brix	C
Roskilde	Julia Hunt	F
Slagelse	Mick Keller	I
Vordingborg	Rasmus Evind	I
Faxe	René Tuekær	L (Lokalliste)
Ringsted	Johnny B.L. Dahlgaard	V
Stevns	Thomas Cilius Hansen	V

Antal forpersoner efter parti. Gengivet inkl. farver uden ansvar.

VIBORG ER BYEN, HVOR VI MØDES

Når deltagerne til Det Bibliotekspolitiske Topmøde 2026 sætter kurs mod Viborg, går turen til en by, hvor demokratiet har levet i århundreder. Mellem domkirkeens tårne, brostensbelagte gader og bindingsværk har mennesker i 1000 år mødt hinanden for at forhandle fællesskabets retning.

Viborg er fortsat en mødeby, og demokratiets spor ligger ikke kun i historiebøgerne. Topmødets deltagere kan derfor glæde sig til at opleve en by og en kommune med stærke rødder, åbne institutioner og et levende kulturliv – fra bibliotek og uddannelsesmiljøer til kirker, kunst, lokale initiativer og festivaler som Viborg Snapsting og Viborg Animations Festival (VAF).

I århundreder har mennesker rejst til Viborg for at tænke, tale og sætte retning sammen.

Den tradition lever videre i dag, hvor kultur, historie og fællesskab går hånd i hånd.

Viborg tager fællesskabet alvorligt og kan noget særligt, når det kommer til værtskab, kultur og nærvær.

"I Viborg har mennesker siden middelalderen mødtes for at handle, reformere og på anden vis skabe retning. Det er en del af vores identitet – og noget, vi fortsat lever efter. Vi glæder os til at byde deltagerne velkommen og håber, at de vil nyde byen, historien og det bibliotekspolitiske, der samler dem i netop vores hovedby", siger Viborg Kommunes borgmester Katrine Fusager Rohde (V).

Velkommen til Viborg - en by, der gør demokratiet levende i praksis.

→ DOMKIRKEKVARTERET I KULTURELT KRAFTCENTER

Domkirkekvartret samler Viborgs historiske hjerte med Domkirken, det kommende Museum Wibergis og byens historiske tingsted Stænderpladsen. I 2026 åbner det nye bymuseum Museum Wibergis, der fortæller byens historie som mødested for magt gennem 1000 år. Det handler om konge, kirke og ret. Det er samtidig året, hvor Viborg Domkirke fejrer 150 året for sin genindvielse af den nuværende bygning, der efter gentagne brande og forfald gennemgik en omfattende renovering i årene 1864-1876.

→ LEVENDE UDDANNELSESBY

Viborg byder på et bredt og spændende udvalg med 21 forskellige videregående uddannelser, og antallet vokser hele tiden. Inden for de seneste fem år er der åbnet 10 nye uddannelser i Viborg, og mulighederne for at studere i kommunen bliver kun flere.

→ UNESCO CREATIVE CITY

Viborg er udpeget som UNESCO Creative City of Media Arts – en global anerkendelse af byens kreative økosystem og internationale samarbejder

→ DANMARKS FØRENDE ANIMATIONSMILJØ

Viborg er internationalt kendt for sit stærke animationsøkosystem, hvor uddannelse, erhverv, kultur og teknologi arbejder tæt sammen. Som den næstbedste skole i verden indenfor animation, visuel fortælling og spiludvikling tiltrækker The Animation Workshop studerende og undervisere fra hele verden. Hos iværksætterhuset Arsenallet, nabo til animationsskolen, bor ca. 100 visuelle virksomheder, hvor flere er f.eks. Oscarnominerede eller leverer film til Disney og Pixar.

Foto: Lasse Høgen

Foto: Viborg Kommune

Foto: The Animation Workshop, VIA University College

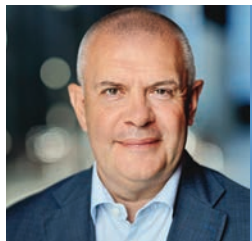
DEMOKRATIET TRÆNGER TIL EN GENSTART OG BIBLIOTEKET ER STEDET, HVOR DET BEGYNDER

Danmarks Biblioteksforening inviterer i samarbejde med
Viborg Kommune og Viborg Bibliotekerne til årets største kulturpolitiske begivenhed:
DET BIBLIOTEKSPOLITISKE TOPMØDE 2026 DEN 23. OG 24. APRIL I TINGHALLEN, VIBORG

■ HVORFOR MØDES VI?

Demokratiet er under pres. Autokratiske tendenser vokser globalt, og tilliden mellem borgere og beslutningstagere udfordres. Vi står midt i et paradigmeskifte – og det kræver handling. Bibliotekerne har en nøglerolle. De er ikke blot videnscentre, men samfundets sidste, bedste mødested – et laboratorium for demokratiet, hvor alle kan deltage, skabe og tænke kritisk sammen.

■ MØD BL.A.:

Bjarne Corydon,
generaldirektør i DR

Lene Holm Pedersen,
professor på KU,
medlem af Magtudredningen

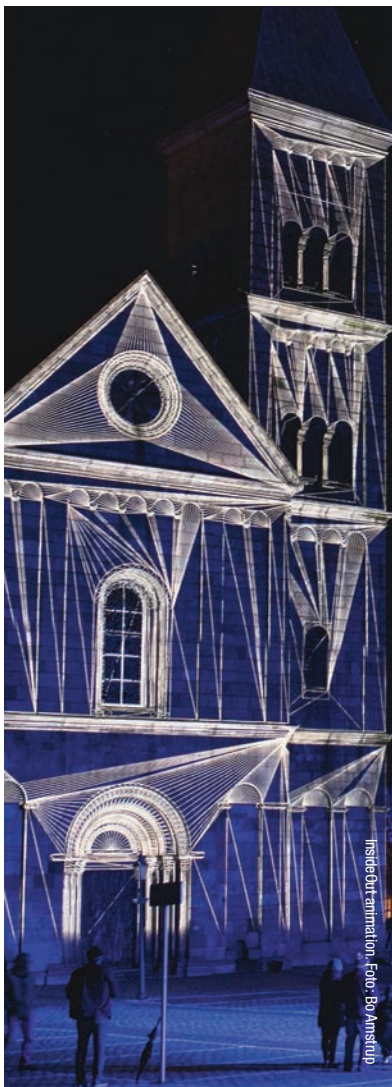
Sigge Winther,
direktør i INVI (Institut for
Vilde Problemer)

Henrik Stubkjær,
biskop i Viborg stift

Sammen med kulturministeren, nyvalgte borgmestre og kulturpolitikere sætter de scenen for samtalen om, hvordan bibliotekerne kan blive drivkraften i en demokratisk genstart. Når verden bliver kompleks bliver biblioteket stedet, hvor demokratiet finder fodfæste. Det handler ikke kun om at formidle viden – men om at træne demokratisk praksis: At lytte, afgive magt og skabe rum for det uventede og anderledes.

**PROGRAM OG TILMELDING PÅ WWW.DB.DK/DBTOP26
TILMELDINGSFRIST: MANDAG D. 20. APRIL 2026 KL. 21:00**

VERDENS BEDSTE DIGITALE BIBLIOTEK

eReolen fandt - måske - sit naturlige leje i 2025 efter 15 år med stigninger, og det naturlige leje er næsten 10 mio. udlån. Målt som udlån pr. borger har Danmark verdens bedste digitale bibliotek.

Siden den spæde start i 2011 – og trods uenigheder mellem forfattere, forlag og biblioteker undervejs – er lånekurverne kun gået opad de sidste 15 år. Internationalt set er Danmark et særtilfælde i en ellers global magtkamp mellem primært forlag og biblioteker om digitale udlån. Hvad er hemmeligheden?

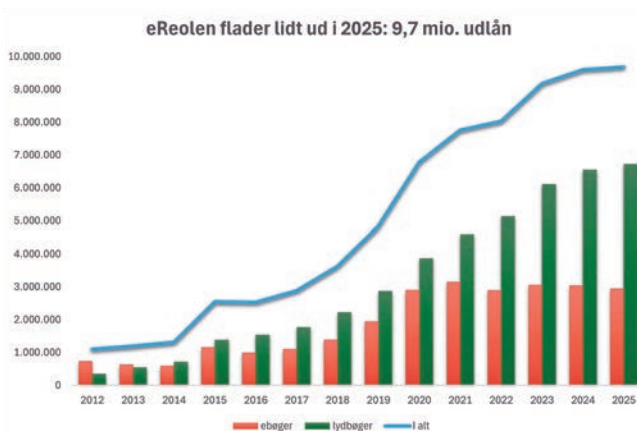
Ifølge direktør Marie Folke Bruun i Det Digitale Folkebibliotek, der driver og udvikler eReolen, er det ret enkelt:

“I Danmark er vi særdeles gode til at samarbejde alle partnere imellem, men det er kun muligt for os, fordi bibliotekerne står sammen og bakker op om eReolen som samlet sektor.”

Det har historisk betydet en stor legitimitet for eReolen over for forfattere og forlag, der har kvitteret med at lægge deres titler tilgængelige på eReolen. I modsætning til de fysiske bøger har bibliotekerne nemlig ikke automatisk ret til at købe digitale bøger, så samarbejde er den eneste vej til et ordentligt digitalt bibliotek.

2025 blev et lidt særligt år

Fra 2024 til 2025 steg eReolens samlede udlån kun med 1% efter mange år med to-cifrede vækstrater. Hvad er der sket?

“Jeg tror, vi er ved at finde eReolens naturlige leje,” siger chef-forhandler for Det Digitale Folkebibliotek, Torbjørn Porsmose. “Bibliotekerne har været utroligt dygtige til at finde ressourcer til den digitale transformation, vi har set gennem de sidste 10 år og særligt siden corona-dagene i 2020-21. Mange i den nye digitale brugergruppe er også nye biblioteksbrugere, så man har udvidet den samlede biblioteksbrugergruppe, og nu har materialebudgetterne på bibliotekerne fundet det niveau, man lokalt ønsker for fordelingen mellem fysiske og digitale bøger,” fortsætter han.

Den lille stigning dækker dog over interne forskelle i udlånet. E-bøgerne ligger stabilt på 2020-21 niveauet, mens lydbogsudlånet bare er vokset år efter år. Nu har de lokale kvoter og lofter også indhentet lydbøgerne, og kurven er fladet noget ud. Af eReolens knap 10 mio. udlån stod de dog stadig for 67%, mens e-bøgerne tog 30%. De sidste par procentpoint udgøres af podcasts.

“De nye teknologiske muligheder skaber nye læsere og nye måder at forbruge litteratur på,” siger redaktionschef for den nationale redaktion, Emma Alnor.

“En brugerundersøgelse fra 2023 viste, at halvdelen af vores lyttere laver noget andet, mens de lytter. Topscoreren var ‘sysler’. Brugere strikker, hækler og laver andre sysler, mens de lytter,” fortæller hun. Her er bøgerne selvfølgelig lidt forfordelte. Det er immervæk sværere at sysle, mens man læser.

Hvad hitter på eReolen?

Som Marie Folke Bruun gjorde opmærksom på, samarbejder biblioteker og forlag i Danmark, og det er måske tydeligst på den måde, at det er nogle andre titler, der hitter på eReolen end hos de kommercielle tjenester. “Vi har lagt eReolen et andet sted i det samlede bogmarked end de kommercielle alternativer,” siger hun. “Vores force er ikke udenlandske krimier, men vi er stærke inden for danske forfattere og særligt børne- og ungeområdet.”

En undersøgelse fra kulturministerens ekspertpanel, 2025,

Foto: eReolen

GO!-ambassadørerne Anna Sophia og Elliot i fuld gang med videooptagelser med anbefalinger til GO! i december 2025.

siger det samme. eReolens udbud er med langt færre titler faktisk bredere end de fysiske bibliotekers. "Det er godt for bogmarkedet, og det er godt for litteraturens vækstgrundlag. Det skærper bibliotekets profil, og borgerne har jo i den grad taget det til sig," siger Marie Folke Bruun.

I 2025 så toplisten således ud på eReolen:

Ebøger	Lydbøger
1. Mogens og Mahdi i gården	1. Ternet Ninja
2. Alle vi børn i Bulderby	2. Sallys far kringler julen
3. Alt på spil	3. Sallys fars fede ferie
4. Sallies historier	4. Kaninen der så gerne ville sove
5. Villads fra Valby i biografen	5. Ternet Ninja 2

"... og det ligner altså ikke Mofibos eller Saxos toplister. Her finder man ikke mange børnebøger", forklarer Torbjørn Porsmose. Man skal faktisk lede efter voksentitler på eReolens top-200, der i den grad domineres af børne- og ungelitteraturen.

> eReolens fokus og placering på markedet er i høj grad Bibliotekernes Nationale Redaktions fortjeneste.

"eReolen har altid udmærket sig ved sit redaktionelle arbejde og brede formidling, der kombinerer nyere litteratur og bagkatalog," fortæller Emma Alnor. Og udlånsstatistikken viser, at formidlingen virker. Formidlede titlers udlånstal fordobles gerne øjeblikkeligt. Ligesom de fysiske biblioteker har udstillinger og nyhedsbreve til at promovere litteraturen, har eReolen digitale karruseller, artikler og særligt for børnenes vedkommende videoer.

Den ikke-hemmelige hemmelighed

eReolen har en særlig brugergrænseflade til de 6-14 årige: eReolen GO! Her er formidlingen unik set i international sammenhæng. Der er simpelthen ikke noget i verden, der ligner den. Igen er der en hemmelighed, og igen er den faktisk slet ikke hemmelig:

"Børneformidlingen er lavet enten i samarbejde med eller af børn. Formidlingen er simpelthen af, for og til børn. Børn ved, hvad de selv kan lide, og derfor hvad andre børn kan lide, og hvordan de gerne vil fortælle om det.

De har selvfølgelig brug for voksne til at sætte professionelle rammer om det, men indholdet kan de selv producere," fortæller Emma Alnor. Redaktionen måler løbende på effekten af formidlingsarbejdet, og den taler sit eget tydelige sprog. Et iøjnefaldende datapunkt er, at ved sidste måling var kendskabsgraden til eReolen hele 70% på skolens mellemtrin (5.-7. klasse). Dertil angives GO! som det næstmest anvendte sted at finde inspiration til læsning blandt børn i 5. og 6. klasse kun slået af "sociale medier."

Kommunale forskelle

Da hver kommune kan sætte sine grænser for det lokale udlån på eReolen, som den vil, betyder fleksibiliteten også vidt forskellige kommunale satsninger. Nogle kommuner opfatter det digitale udlån som et supplement, men for andre er et lån et lån, om det så er digitalt eller fysisk.

Det giver nogle store forskelle på tværs af kommunerne. Den kommune, der lånte flest digitale titler ud pr. indbygger, var i 2025 Allerød skarpt forfulgt af Gladsaxe, Silkeborg, Horsens, Sønderborg og Herning. Allerød havde næsten tre lån pr. indbygger. Det laveste kommunale tal (ingen nævnt, ingen glemt) var til sammenligning lige under 0,7 lån pr. indbygger – eller under en fjerdedel.

"Sammen med den nationale formidling er den dobbelte fleksibilitet eReolens helt store styrke," siger Marie Folke Bruun. "Forlagene kan selv styre, hvad de vil stille til rådighed, og kommunerne kan selv styre forbruget med forskellige greb. Det giver tryk hos begge parter."

MIKKEL CHRISTOFFERSEN
Redaktør, Danmarks biblioteker

MUSIKKEN LEVER PÅ BIBLIOTEKERNE

ELCA. avant-garde / deconstructed electronic music. Foto: Mølgaard

Fællessang på Randers

Midt i en streamingtid spiller bibliotekerne stadig en rolle, når det gælder formidling af de gode

Bibzoom blev etableret i januar 2011

Det nye Bibzoom-arkiv er udviklet i et samarbejde mellem **Odense Bibliotekerne** og **Randers Bibliotek** med sparring fra de nationale musik-taskforce-gruppe.

Udviklingen er støttet af Slots- og Kulturstyrelsen gennem Udviklingspuljen for folkebiblioteker og læringscentre.

Selv om musikken fylder mindre på de fysiske hylder, lever den fortsat i både digitale og fysiske formidlingsrum på bibliotekerne. Det blev tydeligt på de danske bibliotekers musikkonference i Odense den 3. november 2025, hvor målet var at etablere et fagligt netværk og undersøge relevansen af musikformidling i dag.

Svaret var et klart ja. Musikformidlingen foregår i dag under ændrede vilkår og sker oftere i samspil med andre kulturformer som litteratur og film – men behovet og engagementet er intakt. Konferencen samlede 70 deltagere, og størstedelen takkede ja til at indgå i et nyt fagligt netværk bl.a. med fokus på at undersøge mulighederne for en mere aktiv digital musikformidling på bibliotekerne.

Musikformidling i et forandret marked
Bibliotekerne var blandt de første aktører til at bringe digital musik til dansker-

ne. Allerede mens cd'en toppede, gik bibliotekssektoren forrest med landets første digitale musiktjeneste, Bibliotekernes Netmusik, længe før globale streamingtjenester som Spotify overhovedet eksisterede.

Da Bibzoom blev etableret i 2011, var ambitionen at kombinere digital adgang til musikken – først via download, senere streaming – med bibliotekarisk musikformidling med afsæt i Musikbibliotek.dk. Ved årsskiftet rundede Bibzoom 15 år og står i dag som et af de længstlevende digitale musikprojekter i bibliotekssektoren.

Bibzoom voksede frem i en periode, hvor globale giganter som Spotify og senere YouTube fundamentalt ændrede musikmarkedet. Det skabte pres, debat og tvivl om relevansen af en offentligt finansieret musiktjeneste. Alligevel fastholdt Bibzoom med støtte fra Slots- og Kulturstyrelsen i mange år sin rolle som aktiv musikformidlingsplatform med artikler og lytteguides skrevet af bibliotekarer, DR's musikfaglige redaktioner samt en række centrale e-zines og musikbloggere.

Den 1. januar 2023 ophørte den statslige støtte til Bibzoom, hvilket medførte, at produktionen af nyt indhold faldt til et lavere niveau. Bibzoom har herefter mere karakter af et arkiv end af en producerende platform.

Bibliotek. Foto: Biblioteket

Disrupted Being. Foto: Hans Kristian Hannibal-Bach

musikalske oplevelser - nu med nyt fagligt netværk.

Et tidssvarende arkiv

Som mange andre biblioteksplatforme stod Bibzoom over for en nødvendig teknisk opgradering til et nyt Drupal-arkiv, og den tidligere løsning måtte derfor lukke. Den nye udgave af Bibzoom fungerer i dag som et digitalt arkiv, hvor hele arven – næsten 5.000 artikler samt hundredvis af lytteguides – fortsat er frit tilgængelig i et moderne og opdateret format.

Slots- og Kulturstyrelsen har støttet udviklingen af arkivet for at sikre, at formidlingsindholdet fortsat kan anvendes af bibliotekerne og deres brugere. Arkivet er gennem årene blevet brugt bredt – blandt andet i forbindelse med store danske festivaler som Roskilde Festival og Copenhell, hvor Bibzoom blandt andet leverede det trykte festivalprogram, som guidede gæsterne til årets metalbands.

Lytteklubber i samarbejde med DR

Siden 2012 har Bibzoom haft et tæt samarbejde med DR og P2 Klassisk om lytteklubber på bibliotekerne. Hver måned udsendes et musiktema, som behandles i DR's radioprogrammer og opføres i DR Koncerthuset – og samtidig danner rammen om bibliotekernes lokale lytteklubber.

Til hvert tema produceres en fysisk guide, som anvendes af både værter og deltagere. Gennem 14 år har dette samarbejde

skabt et landsdækkende fællesskab omkring musiklytning og fungerer som et konkret eksempel på, hvordan musikformidling kan leve i samspil mellem medier, institutioner og lokale fællesskaber.

Et bindeled mellem fortid og fremtid

Med det nye Bibzoom-arkiv er der sikret en forbindelse mellem årtiers musikformidling og de nye formidlingsformer, som i disse år vokser frem på bibliotekerne. Arkivet fungerer som et fagligt og kulturelt fundament, der kan understøtte både eksisterende initiativer og nye eksperimenter inden for musikformidling.

Den fremadrettede musikformidling på bibliotekerne står således på skuldrene af mere end 15 års digitalt forarbejde – et forarbejde, der nu er bevaret for fremtiden. Dermed kan musikviden, lyttekultur og nysgerrighed fortsat bringes i spil og videregives til nye generationer og nye målgrupper gennem nye teknologier, netværk og strømninger.

■ NIELS MARK

Faglig konsulent for musikteamet Odense Musikbibliotek

Redaktør på Bibzoom

Ny forskning

DERFOR FÅR DU DET GODT AF AT GÅ PÅ BIBLIOTEKET

Bibliotekerne fungerer i dag som lavintensive, højværdifulde trivselsrum, hvor mennesker oplever ro, tryghed, inspiration, tilhør, meningsfuldhed og personlig udvikling – uden forbrugspres, præstationskrav og sociale barrierer. Sådan lyder konklusionen på en ny undersøgelse af bibliotekets potentiale til at fremme menneskers trivsel.

“Biblioteket er et sted, hvor man aldrig føler sig overvåget eller presset. Man kan være alene uden at være ensom. Fremmede er venlige, og personalet skaber en rolig, menneskelig atmosfære.”

Sådan bliver biblioteket blandt andet beskrevet af deltagerne i forskningsprojektet ‘Biblioteker fremmer trivsel’. Resultaterne af undersøgelsen blev fremlagt torsdag den 29. januar på Hovedbiblioteket i Randers.

“Trivsel ikke er en luksus. Det er fundamentet for alt det andet, og vores undersøgelser viser tydeligt, at bibliotekets trivselsfremmende dimensioner rækker dybt ind i det enkelte menneskes liv og fremmer gode og meningsfulde liv”, siger Hans Henrik Knoop, lektor ved Aarhus Universitet, ekstraordinær professor ved North-West University, SA og Det Nationale Videncenter for Positiv Psykologi.

Ro i en støjende verden

Ifølge forskeren tegner undersøgelsen et markant billede af biblioteket som et af samfundets mest stabile, inkluderende og potentielt udviklingsfremmende hverdagsmiljøer.

“Bibliotekerne skaber betingelser for trivsel, som er svære at finde andre steder. For eksempel ro i en støjende verden, fællesskab uden krav til særlige forudsætninger og møder mellem mennesker uden transaktion”, siger Hans Henrik Knoop, og tilføjer:

“Det har også været vigtigt for os at dokumentere den værdifulde viden, der nogle gange kun findes i form af medarbejderes erfaringer og praksisser. Netop derfor har projektet haft et dobbelt ærind; at adressere den samfundsmæssige trivselskrise og samtidig udvikle et videnskabsinformeret sprog for bibliotekets virke.”

Projektgruppen håber, at resultaterne kan inspirere til både at holde fast i og udvikle det rum og de fællesskaber, der eksisterer på bibliotekerne med fravær af stressorer, tilstedeværelse af varme og anerkendelse i en tid med social usikkerhed.

“Resultaterne i sig selv er jo uinteressante, hvis vi ikke bruger dem til noget. Derfor er vores mål at anvende den nye viden til at forbedre vores egen praksis og skabe endnu mere trivsel for borgerne fremadrettet”, understreger projektleder Mai Kordelin Paulsen, der arbejder som litteraturformidler på Randers Bibliotek.

Et lille skub, et løft - en gnist

Det moderne folkebibliotek tilbyder et bredt udvalg af arrangementer, der tager udgangspunkt i en form for formidling, men samtidig danner ramme om grundlæggende faktorer for menneskelig trivsel.

“Flere af vores brugere beskriver arrangementerne som et lille skub, et løft eller en gnist, som opfylder et menneskeligt behov.

Hans Henrik Knoop, lektor ved Aarhus Universitet præsenterede resultaterne fra forskningsprojektet

Fakta

Projektet er gennemført i perioden 2024 – 2025 i samarbejde mellem Aarhus Universitet og bibliotekerne i Holstebro, Viborg og Randers med økonomisk støtte fra Slots- og Kulturstyrelsen.

Undersøgelsen er gennemført med 1.200 respondenter fra de tre biblioteker og mere end 50 dybdeinterviews.

Resultaterne blev offentliggjort ultimo januar 2026 og er nu tilgængelige på Randers Biblioteks hjemmeside. Rapporten kan både hentes i sin fulde længde og i en pixi-udgave.

kortlink.dk/randersbib/2u3tc

Det kan være behovet for fællesskab, selvrealisering, kontakt eller mening. Med den viden, vi nu har fået, giver det rigtig god mening både at fastholde, udvikle og kvalificere vores tilbud,” siger Mai Kordelin Paulsen, og uddyber:

“Biblioteket er for alle, men i nogle livsfaser er vi særligt relevante og kan gøre en reel forskel for mennesker. For nylig stiftede jeg for eksempel bekendtskab med begrebet om eksistentiel sundhed, og med afsæt i de nye forskningsresultater lavede jeg et forløb med ‘samtaler om døden’. Formålet var at skabe et rum, hvor der var plads til fordybelse i endnu et væsentligt aspekt af menneskelig trivsel, og det fungerede.”

Jeres iPad smiler ikke til mig

En anden væsentlig faktor for bibliotekets brugere er oplevelsen af de mennesker, man møder i rummet – både andre brugere, men primært medarbejderne. Ifølge undersøgelsen opfatter borgerne bibliotekets personale som meget mere end fagligt kompetente; blandt andet rummelige, fællesskabende og ikke-dømmende.

“Det er noget af det, der gør mig allermest stolt af at arbejde på biblioteket. Og det er ikke mig som person, men os som en gruppe, der er garanter for en god oplevelse og ordentlighed. Folk oplever, at de kan være her, som de er. De har en stemme, men de kan også forholde sig tavse og bare være til stede, hvis det er deres behov”, siger Mai Kordelin Paulsen og tilføjer:

Som en af vores brugere sagde om den menneskelige kontakt:

> Jeg har prøvet den der iPad, I har fået op. Jeg kan godt finde ud af at bruge den, men den er ikke så hjælpsom – og den smiler heller ikke til mig.”

SÅDAN FREMMER BIBLIOTEKET TRIVSEL

Resultaterne af forskningsprojektet er sammenfattet i syv overskrifter, der beskriver bibliotekets betydning for brugerne. Helt overordnet fremmer biblioteker trivsel ved at kombinere:

- Psykologisk tryghed
- Mental ro og fordybelse
- Tilgængelig læring og inspiration
- Lavintensivt, inkluderende fællesskab
- Varme og kompetente medarbejdere
- Små oplevelser med stor effekt
- Frihed til selvvalgt deltagelse

■ **MARIE HAVE QVIST**

Journalist og SoMe-ansvarlig
Randers Bibliotek

AUTISMGoTo

Foto: Biblioteket Frederiksberg

Som det første bibliotek blandt en række andre kulturinstitutioner har Biblioteket Frederiksberg fået udarbejdet en social præsentation sammen med AutismGoTo målrettet besøgende med autisme.

AutismGoTo

Social præsentation af Biblioteket Frederiksberg

Udarbejdet af www.autismgoto.com i november 2025

Forhal

Jeg vil gerne benytte Biblioteket Frederiksberg. Denne hjælper mig til at blive bruger af biblioteket, informere og hjælpe mig med at forberede og planlægge mit besøg på Hovedbibliotek eller et af bibliotekets andre besøgssteder.

Gennem den sociale præsentation kan jeg få en forestilling om biblioteket indebærer. Præsentationen gennemgår og forklarer forbindelse med besøget.

Frederiksberg Hovedbiblioteks adresse er Falkoner Plads

Jeg kan læse mere om Biblioteket Frederiksberg her:

www.fkb.dk

Præsentationen er på 109 sider. For at få et retvisende indtryk af metodikken i præsentationen kan man gennemse den på: kortlink.dk/2u2mp.

Her er også eksempler fra mere end 60 andre kulturinstitutioner.

Jeg kommer ind i denne forhal.

Herfra er der adgang til Infocenter, hvor jeg f.eks. kan tale med en bibliotekar, og der er to døre ind til Litteratursalen, hvorfra der også er adgang til Sydsalen, Nordsalen og balkonen. Jeg kan se to døre til Litteratursalen på billedet. Ved siden af døren til højre er der en elevator til balkonen.

Fra Forhallen er der også adgang til et område med tidsskrifter, toiletter, handicapp toilet og en stille lounge.

Endelig er der trappe og elevator til Østsalen med børnebiblioteket, der ligger i kælderetagen.

Samarbejdet har været et vigtigt skridt i det målrettede arbejde for at forstå og nedbryde de usynlige barrierer, der kan være mellem biblioteket og borgere med særlige behov.

Som bibliotek og kulturinstitution er det vores opgave at åbne vores biblioteksrum op og gøre det tilgængeligt og relevant for en mangfoldig gruppe af mennesker. Det er en del af vores strategiske arbejde, og et fokus vi arbejder målrettet med – i vores daglige værtskab på biblioteket og i maskinrummet bag bogreolerne. Da Jan Mortensen, stifter af AutismGoTo, kontaktede os, var vi netop i gang med at identificere målgrupper, der oplevede barrierer for at bruge biblioteket. Derfor greb vi muligheden for et samarbejde. Både for at få udviklet et konkret værktøj, der kan gøre en tur på biblioteket mere tilgængeligt for mennesker med autisme, men også for at få mere viden om de usynlige barrierer, der kan være til stede for vores besøgende.

Et blik for usynlige barrierer i biblioteksrummet

Jan udviklede en social præsentation af Biblioteket Frederiksberg med afsæt i sit eget indgående kendskab til autisme og en tæt dialog med os om, hvad biblioteket er og rummer. Den sociale præsentation tilbyder den forhåndsviden, der kan skabe tryghed omkring et besøg.

Samarbejdet blev starten på en vigtig samtale med Jan om, hvordan vi kan gøre vores hus, faciliteter og værtskab mere inkluderende og tilgængeligt. En samtale vi slet ikke er færdige med. Arbejdet med AutismGoTo har nemlig ikke bare givet os et unikt indblik i, hvordan vi bedre kan imødekomme mennesker, der lever med autisme. Det har også skærpet forståelsen

af, hvordan vi generelt kan arbejde med tilgængelighed for besøgende med særlige behov og barrierer. Næmlich ved – med gode samarbejdspartneres hjælp – at sætte os i forskellige borgers sted og tilbyde den viden og de klare rammer, der kan gøre biblioteksrummet mere trygt, overskueligt og indbydende.

Nye muligheder for at åbne bibliotekets tilbud for flere

Vores sociale præsentation af Biblioteket Frederiksberg er spritny, og vi er stadig i gang med at forankre den i vores organisation. Håbet og ambitionen er, at den også kan gøre en forskel i vores tværkommunale samarbejder f.eks. med uddannelsesinstitutioner. Derudover kan vi også bruge præsentationen og vores indsigter fra arbejdet med den til at åbne vores tilbud og arrangementer op for flere.

Det er blevet meget tydeligt for os, hvor afgørende det er, at vi formidler vores hus og vores tilbud, så det skaber klarhed og trykthed allerede forud for et besøg. At vi kan nedbryde nogle af de mulige barrierer, forskellige typer af besøgende kan have, ved at gøre det muligt at forberede og forstå, hvad rammen er til f.eks. et læsearrangement.

> Vi arbejder fortsat med at øge både den fysiske og psykiske tilgængelighed på Biblioteket. Og det gør vi allerbedst i samarbejde med specialister og foreninger, der kan kaste lys over vores blinde vinkler – sådan som det har været tilfældet med AutismGoTo.

■ STINE STAUNSAGER LARSEN

Bibliotekschef

■ GUSTAV FLYVBJERG MAINDAL

Projektleder

Biblioteker er en overraskende attraktiv målgruppe

Det er med en vis risiko, man generaliserer om mennesker med en diagnose på autismspektret. “Når man har mødt ét menneske med autisme, har man mødt ét menneske med autisme,” siger Jan Mortensen, stifter af AutismGoTo og far til en ung mand med autisme.

Nogle ting går dog igen. Én af dem er, at mennesker med autisme bruger enormt meget energi på at afkode deres omgivelser og i særlig grad ukendte omgivelser. Mennesker med autisme vil også gerne ud og opleve nye ting, men de kan bruge så meget tid og energi på at afkode, hvordan man overhovedet navigerer indgangen til en kulturinstitution, at de må gå hjem igen uden at komme videre.

> Det kan afhjælpes med såkaldte sociale historier. En social historie beskriver i detaljer og med billeder, hvad man kan forvente. Det er en særlig genre, der skal skrives i jeg- eller man-form, holdes enkel og præcis og med et minimum af tillægsord.

“Et stort lokale med mange malerier” er f.eks. ikke godt. Hvor stort er stort, og hvor mange er mange? De sociale historier gør besøget genkendeligt på forhånd og udpeger også stillezoner og andre fristeder. AutismGoTo's guides til kulturinstitutioner indeholder sådanne historier og andre nyttige facts, og nu er Bibliotek Frederiksberg med som det første.

Jan Mortensen er dog i kontakt med flere biblioteker om at udvide porteføljen.

“Bibliotekerne er oplagte,” fortæller han. “Det er generelt stille steder, som har relevante aktiviteter og tilbud til vores målgruppe. Blandt mange kulturinstitutioner er de en overraskende attraktiv målgruppe. Dels fordi man gerne generelt vil øge tilgængeligheden, men også fordi denne målgruppe har det bedst i de stille perioder, hvor der ikke sker så meget. Biblioteker kunne nok med fordel tænke i arrangementer for denne gruppe.”

Idéen har fået nyt liv med kulturpasset. “Vi ved jo nu, at sårbare mennesker får det meget bedre af at få kulturelle oplevelser og deltage i kulturelle aktiviteter. De får nemmere ved at komme i gang og blive en del af andre fællesskaber, og det er jo også tanken bag kulturpasset”, fortæller Jan Mortensen. “Med en gennemtæsket kliche er det altså win-win for alle parter.”

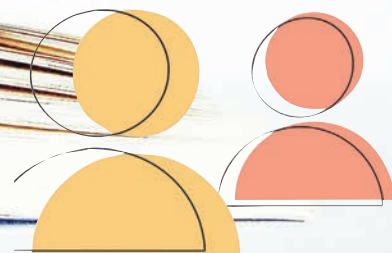
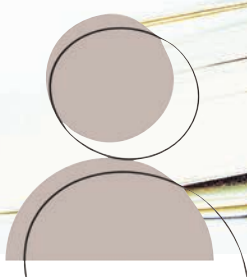
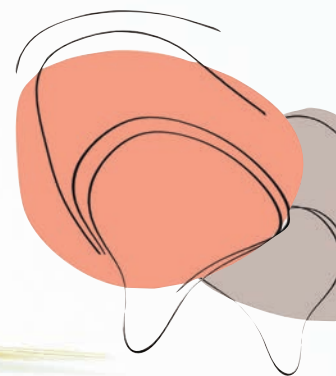
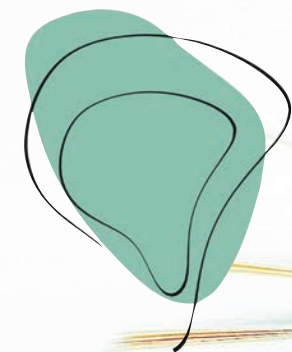
Man kan kontakte AutismGoTo for at købe en guide med løbende opdateringer på <https://autismgoto.com/>, hvor man også finder andre guides, herunder til Bibliotek Frederiksberg.

//MC

VI BURDE TALE MERE OM LITTERATUR

Også i ledelsesrummet

Fotos: Granger/Alamy

Folkebibliotekets samlinger af litteratur er dåseåbnere for nye samtaler mellem ledere

De senere år har flere ledere opdaget, at skønlitteraturen kan give dem helt nye indfaldsvinkler til deres virke. **Pernille Sonne** er en af dem. Hun er leder af Dragør Bibliotek og har arbejdet med skønlitteratur i et ledelsesperspektiv både akademisk og tæt på praksis. Hun har skrevet en opgave om temaet i forbindelse med en masteruddannelse i trivsels- og ressourcpsykologi og har både faciliteret og selv deltaget i forløb, hvor grupper af ledere bruger skønlitteratur som afsæt for refleksion.

I dette interview deler Pernille sine erfaringer på feltet og kobler dem til folkebibliotekets rolle.

Foto: Mette Ovgård

“Min interesse for at arbejde med skønlitteratur i et ledelsesperspektiv blev vakt, da jeg deltog i en smagsprøve-workshop på Gentofte Hovedbibliotek i 2023. Her var der biblioteksledere med fra hele Region Hovedstaden. Det slog mig, hvor lidt der egentlig skulle til, før vi havde en spændende og dyb samtale. Samtidig stod jeg og skulle finde et emne til min masteropgave, og jeg blev optaget af, hvordan litteratur kan bruges ind i en trivselsdagsorden, og hvordan vi kan få det ud i kulturpraksis.”

I det forløb, som Pernille selv stod for, var hun både facilitator og analytiker. Hun arbejdede med små grupper, korte tekstuddrag og klare rammer: “Jeg lovede deltagerne, at de højst skulle læse ti sider ad gangen. Vi mødtes tre gange á halvanden time. Alligevel kom vi meget hurtigt ind i eksistensielle og etiske spørgsmål mere end i de situationer, hvor man drøfter klassisk ledelsesteori.”

Teksterne spændte fra digte af Yahya Hassan og Benny Andersen til uddrag af *Fluernes herre* og Tove Janssons *Sommerbogen*. Pernille beskriver forløbet som en træningsbane, hvor deltagerne kunne spejle hinanden og afprøve nye måder at forstå sig selv som ledere på.

Skønlitteraturen som et spejl

Tænk tanken Fremtidens Biblioteker og ledelsesrådgiver Mikael Bierbaum faciliterede et forløb for ledere i efteråret 2025, og her var Pernille med som deltager. På spørgsmålet om hvad det har givet hende personligt som leder at være med i det forløb fortæller hun:

“For det første blev jeg inviteret ind i tekster, jeg ikke selv ville have valgt. For det andet var det enormt berigende at tale med andre om det, man læser – det gør jeg alt for sjældent. Også selv om jeg arbejder på et folkebibliotek. Faciliteringen skaber en anden type samtale. Ledelse er fuld af etiske og værdimæssige dilemmaer. Hvordan behandler man mennesker ordentligt? Hvordan undgår man at gå i stykker? Teksterne bliver et spejl for de temaer, som de fleste ledere er optaget af.

Det giver dyb mening at beskæftige sig med litteratur, når man arbejder på et folkebibliotek. Læsning kan ikke det samme for alle, men den kan åbne for samtaler, vi ellers ikke får. Vi burde tale mere om litteratur – også i ledelsesrummet. Jeg prøvede at tage min egen medicin på Dragør Bibliotek ved at finde en passage om venskab fra Antoine de saint Exupérys klassiker *Den Lille prins* og bruge den som fælles afsæt til en vinterfest for personalet. Med udgangspunkt i den lille bid tekst fik vi talt om kollegaskab og tabte venskaber på en måde, vi normalt ikke gør. Det er et konkret eksempel på, hvordan man som leder kan bringe skønlitteraturen i spil i en personalegruppe.”

Horsens Bibliotekerne styrker lederfællesskaber

Interessen for koblingen mellem skønlitteratur og ledelse har også vist sig på andre biblioteker. I Horsens har de to litteraturformidlere Miriam Yasmin Tarp Yamil og Marie Hastrup Sø-

rensen oplevet stor interesse for et nyt, skønlitterært forløb for ledere i kommunen. Det består af fire mødegange på Horsens Bibliotek, hvor forskellige skønlitterære tekster danner afsæt for dialog og refleksion. Gennem fælles læseoplevelser skabes et trygt rum for fordybelse, erfaringsudveksling og netværk. Forløbet er en del af Horsens Kommunes udviklingsspor *Kultur som metode*. Miriam og Marie står for at udvælge og åbne teksterne, mens HR-konsulent Lotte Hessellund faciliterer gruppens drøftelser.

“I Horsens Kommune arbejder vi strategisk med at udvikle og anvende kultur som en metode, der bidrager til løsninger på samfundets udfordringer. Derfor er jeg begejstret for samarbejdet mellem kommunens HR-afdeling og biblioteket. Indsatsen er et godt og konkret eksempel på, hvordan samtaler om litteratur kan styrke os selv og de fællesskaber og sammenhænge, vi indgår i”, siger Allan Krogh Paludan Malver, der er chef for Bibliotek, Borgerservice og Fællesskab i Horsens Kommune.

Tænk tanken Fremtidens Biblioteker har lavet kursusforløb og to podcastafsnit, der går i dybden med emnet. Du finder podcasts, interviews og artikler her: www.fremtidensbiblioteker.dk/aktiviteter/sknlitteratur-og-ledelse

Strategiske indsatsområder

Horsens Kommunes Biblioteker

Mission

Biblioteket fremmer læring, dannelse, kultur, demokrati og fællesskab med et centralt fokus på litteratur.

Vision

Biblioteket sætter borgeren og dennes dannelse i centrum med fokus på kulturelle og demokratiske fællesskaber, livsmestring og deltagelse.

KULTUR SOM METODE

I Horsens Kommune arbejder vi ikke kun med kultur – vi arbejder gennem kultur og finder nye veje til fælles løsninger.

Kultur som metode handler om at bruge kunstens og kulturens greb som en aktiv del af måden, vi udvikler kommunen på. Det betyder, at vi anvender kreative processer, kunstneriske virkemidler og kulturens særlige evne til at engagere, skabe refleksion og tænke nyt – på tværs af fagområder, sektorer og målgrupper.

Sådan definerer vi kultur

I Kultur som metode forstås vi kultur som en drivkraft for lærlæring, involvering og fælles løsninger. Kultur dækker her over kunstneriske aktiviteter, der udspringer af de skabende kunstformer, som musik, scenekunst, arkitektur, litteratur, billedkunst, kunsthåndværk, spil og medier – men også over vores fælles kulturarv og historie.

Når vi arbejder med kultur som metode, følger vi den skabende proces: Vi er åbne og opsøger indtryk, vi bearbejder, eksperimenterer og skaber vores eget udtryk, og vi deler med hinanden for at sætte et mærkbart aftryk. Dermed giver kulturen som metode os nye veje til at forstå, forandre og forbinde os med verden omkring os.

kortlink.dk/2u2m6

■ LISBET VESTERGAARD

konsulent, Tænk tanken Fremtidens Biblioteker

DEN FYSISKE BOG VINDER FREM

Bogpanelets årsrapport blev udgivet få dage før julen 2025. I Kulturministeriets pressemeddelelse bruges der store ord: "Forfaldsfortællingen om den fysiske bog kan godt lægges i graven". Der er da også en række positive tendenser at pege på, men desværre også nogle negative.

Fald i nye udgivelser

Den samlede bogproduktion i form af nye titler faldt ca. 16% fra 2023 til 2024 og er dermed på sit laveste niveau i 10 år. For trykte bøger er faldet på 12%, for e-bøger på 17% og lydbøger på 24%. For lydbøger gælder, at da statistikken kun viser titler udgivet af danske forlag og dermed ikke streaming-tjenesternes egen udgivelser. Derfor er det faktisk antal udgivne lydbogstitler rettet mod det danske marked større, end hvad der fremgår af den danske statistik. Eksempelvis udgiver Spotify nu også lydbøger.

Antallet af forlag med udgivelser er faldet markant fra 2023 til 2024. Dette gælder især forlag med én udgivelse. Der nævnes i rapporten flere mulige forklaringer, såsom at flere selskaber og myndigheder i mindre grad får trykt deres periodiske udgivelser, og at flere selvudgivere i højere grad udgiver digitalt eller direkte til streaming.

Stigning i styksalget af bøger

Bogsalget stiger for alle genrer, når man sammenligner kvartaler mellem 3. kvartal 2022 og 2. kvartal 2024. Samlet set er der i perioden sket en stigning i bogsalget målt i antal styk på ca. 8,5 procent.

Forlagenes omsætning

Efter nogle markante fald de foregående år er forlagenes salg

af trykte bøger korrigeret for inflationen er steget med 2,2% fra 2023 til 2024, mens salg af digitale udgivelser korrigeret for inflationen er uændret efter marginale stigninger de foregående år. Fordelingen mellem fysisk og digitalt salg i 2024 viser for første gang i 10 år en forholdsmæssig stigning af det fysiske salg, dog kun på 0,8%.

Folkebibliotekernes udlån

I pressemeddelelsen anføres, at den positive udvikling også ses på folkebibliotekerne, hvor det fysiske udlån steg i 2024 for tredje år i træk. Udlånet er på sit højeste i 10 år opgjort som udlån af lydbøger og e-bøger på eReolen plus udlånet af fysiske bøger.

I rapporten er udlånet angivet som 32 mio. bind i 2024 med Danmarks Statistik og eReolen som kilder. Desværre kan man hos Danmarks Statistik ikke skelne mellem e-bøger og lydbøger. Men det er en skævhed, at lidt over en halv million udlån af e-bøger fra andre kilder end eReolen ikke er med i Bogpanelets opgørelse.

Det hører dog med, at folkebibliotekernes udlån af fysiske bøger fortsat ligger under udlånstallet før det bratte fald pga. coronaen. Før coronaen var der løbende et årligt fald i folkebibliotekernes udlån af fysiske bøger. Dette fremgår af Bogpanelets rapport, men kommenteres ikke.

> Det kan tilføjes, at en fremskrivning af dette løbende fald viser at faldet er brudt. Et estimat for udlånet af bøger i 2024 ud fra udlånet i 2018 og tidligere år ville være 19,5 mio. udlån, hvor det faktiske udlån er 23,5 mio. bøger.

Folkebibliotekernes bestand

Udviklingen i folkebibliotekernes samlede bestand kommenteres ikke. Her er der i lighed med tidligere tale om et fald i bestanden. Dette fald for 2023 til 2024 kan dog nuanceres med, at der er tale om det laveste fald i bestand i de sidste 10 år.

Folkebibliotekernes materialeudgifter

Materialeudgifter til bibliotekernes indkøb af fysiske bøger er også steget. Folkebibliotekernes materialeudgifter for 2024 er steget for første gang i 10 år korrigeret for inflationen.

Folkebibliotekernes succes gør det ikke!

Med det er vigtigt at være opmærksom på, at folkebibliotekernes succes er skabt på trods af de vilkår, som de arbejder under. I mange kommuner er der gennemført betydelige nedskæringer på biblioteksområdet over en årrække. Der har været personalenedskæringer, der er lukket filialer og åbningstider er reduceret. Dette er sket samtidig med, at kravene til bibliotekerne er vokset. Når bogpanelets rapport peger på et markant fald i antallet af nye udgivelser og i antallet af forlag, så er det en problematik, som bibliotekerne ikke kan løse.

Danske forfatters økonomiske vilkår før og efter streaming

Bogpanelet har i 2025 fået udarbejdet temarapporten *Forfatteres vilkår og økonomi i en streamingstid*, som belyser hvordan streamingens udbredelse har ændret forfatterens betingelser. Forfattere af populær genrelitteratur oplever ofte, at deres bøger får større spredning og synlighed, men med lavere indtjening pr. værk. Forfattere af den smallere litteratur oplever, at streaming ikke bidrager med væsentlig indtægt. Børne- og ungdomsbøger egner sig ikke altid til streaming. Faglitterære forfattere oplever en begrænset økonomisk betydning af streaming. Derimod ser selvudgivere streaming som en vigtig adgangsvej til markedet, og nogle har hovedparten af deres indtægt på digitale platforme.

Nyt politisk fokus på litteraturen

Med 2026-finansloven er det aftalt at indføre nulmoms på bøger, og der er afsat midler til en litteraturhandlingsplan. Der er Bogpanelets klare forventning, at en afskaffelse af bogmomsen vil sænke prisen på bøger og dermed øge bogsalget, hvilket vil kunne lette presset på bogbranchen.

Afslutning

I lighed med årsrapport 2024 er der også udgivet et bilagsbind. Dette er dog ikke nævnt i Kulturministeriets pressemeddelelse, og i selve rapporten er én henvisning til bilaget – uden at bilagets web-adresse fremgår. Denne kan dog ses på Bogpanelets side på Kulturministeriets hjemmeside. Det gælder i lighed med året før, at det korte format gør, at det er relevant også at være opmærksom på bilaget. Dette er uden fortolkende tekst og derfor mindre tilgængeligt.

Som tidligere år giver bogpanelets rapport et nuanceret billede af bogmarkedets udvikling, herunder bibliotekernes betydning for brug af litteratur. Rapporten er obligatorisk læsning for alle interesserede i bogens aktuelle situation – og udviklingstendenserne.

Links

Bogen og litteraturens vilkår 2025. Bogpanelets årsrapport: kortlink.dk/2u2fp

Bilag med dokumentation 2025: kortlink.dk/2u2fq

■ LEIF ANDRESEN

Bibliotekar

Tidl. chefkonsulent Det Kgl. Bibliotek

KOMMENTAR:

Når bibliotekernes succes skjuler en strukturel krise

Bogpanelets årsrapport 2025 kan ved første øjekast læses som en succeshistorie for bibliotekerne. Udlånet er højere end i ti år. Materialeudgifterne til bøger er steget. Danskerne læser og lytter – både fysisk og digitalt. **Men det er afgørende at sige det klart: Bibliotekernes succes er skabt på trods af – ikke på grund af – de vilkår, de arbejder under.**

I en årrække har mange kommuner gennemført betydelige nedskæringer på biblioteksområdet. Filialer er lukket. Åbningstider reduceret. Personalet beskåret. Samtidig er kravene til bibliotekerne vokset: Mere formidling, flere arrangementer, stærkere digital understøttelse, større socialt ansvar. **At udlånet alligevel stiger, og at bibliotekerne formår at nå nye brugergrupper, vidner om en massiv faglig indsats og en målrettet prioritering af formidling – ikke om et system i balance.**

Michel Steen-Hansen. Dir. Danmarks Biblioteksforening

Signe Winther Brinkmann underviser børn og unge i digital dannelse.

Gode venner på nettet:

HVAD BETYDER DEN **EMOJI** EGENTLIG?

Må man dele billeder fra en fest i en fælleschat? Og hvad betyder en emoji, der griner, så fårerne triller ned ad kinderne? Randers Bibliotek underviser børn og unge i digital dannelse – blandt andet med det formål at danne grundlag for demokratisk dialog og respekt for andre.

Noah Marie har fødselsdag, og inviterer klassen til fest hjemme hos hendes far. Hendes bedste veninde kan ikke komme, og skriver: "Æv, din far er bare altid så megasjov!". Men Emil skriver: "Han er megapinlig. Godt han ikke er min far!" Noah Marie bliver så ked af det, at hun får helt ondt i maven. "Hvordan ville du have det, hvis det var din far, det handlede om?", spørger Signe Winther Brinkmann, der har været med til at udvikle tilbuddene om digital dannelse på Randers Bibliotek.

Dilemmaet er en del af undervisningstilbuddet "Gode venner på nettet", som Randers Bibliotek tilbyder mellemtrinnet i folkeskolerne.

Fjerde årgang på Korshøjskolen sidder nu i grupper og kigger på nogle kort med billeder, der udtrykker forskellige følelser. En gruppe snakker om et billede af en pige, der kigger ind bag et forhæng – hun ser nervøs og trist ud. En anden gruppe vælger et kort med en dinosaur – det udtrykker vrede.

Til fødselsdagen opstår der flere konflikter på baggrund af karakterernes digitale adfærd. I en fælleschat bliver der delt et billede, som Amina bliver ked af. Benjamin bliver lukket ude fra et spil i Roblox, fordi han ikke er god til det. Og efter festen bliver der sendt en emoji i fælleschatten, som Noah Marie ikke forstår betydningen af.

Digitale misforståelser skaber konflikter

Rigtig mange børn får en mobiltelefon, uden at forældrene taler med dem om, hvordan man begår sig i det digitale univers. Det oplever lærerne på Korshøjskolen konsekvenserne af.

"Emnet er højaktuelt, fordi børnene bliver uvenner i en fælleschat eller i et spil, og de tager konflikterne med i skolen. Vi bruger desværre rigtig meget tid på at rede trådene ud efter digitale misforståelser", siger Rebekka Hjorth, lærer på Korshøjskolen.

Randers Biblioteks tilbud med fokus på digital dannelse om-

fatter evnen til at kommunikere respektfuldt online, forstå digitale rettigheder og tage ansvar for egne handlinger. Formålet er blandt andet at styrke grundlaget for den demokratisk dialog i fremtiden og fremme respekt for forskellighed.

“En stor del af den demokratisk debat har flyttet sig fra byens torv og forsamlingshuse til forskellige digitale fora. Derfor er det vigtigere end nogensinde at udvikle børn og unges kompetencer til at forstå, navigere og handle ansvarligt i det digitale samfund”, siger Signe Winther Brinkmann, koordinator for Skole og Uddannelse på Randers Bibliotek.

Griner du af mig eller med mig?

Vi er tilbage ved den emoji, som Noah Marie ikke forstod betydningen af. Sidse skrev “Den var en fin fest” – og tilføjede så emoji'en, der griner med tårerne trillende ned ad de gule kinder. Betyder det, at festen var sjov – eller det modsatte?

“Jeg har ikke tænkt over, at nogen kan forstå en emoji på en anden måde, end jeg selv gør. Det vil jeg tænke over, for det er rigtig vigtigt huske, hvordan andre kan have det”, siger 10-årige Julian Vahl Lundorff Holmgaard efter undervisningen. Hans jævnaldrende klassekammerat er enig.

“Jeg synes, det er vigtigt, at man er en god ven på nettet. Jeg har selv prøvet at blive ked af noget, nogen gjorde i et spil, og jeg tænker over, at jeg ikke vil gøre det ved andre”, siger Kristoffer Vinther Pedersen.

Heldigvis taler Noah Marie med sin far, der opfordrer hende til at skrive spørge til betydningen af emoji'en. Sidse mente til alt held bare, at det var en grineren fest.

■ MARIE HAVE QVIST

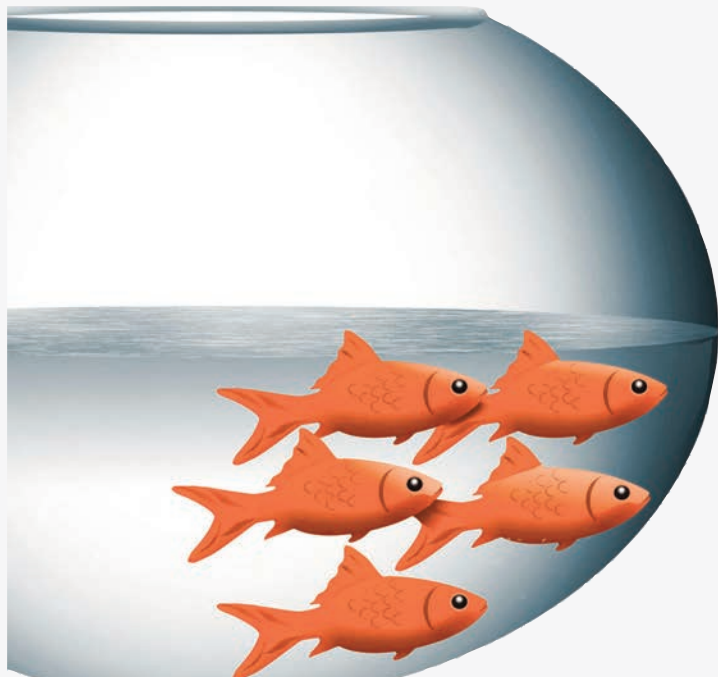
Journalist og SoMe-ansvarlig
Randers Bibliotek
Fotos: Randers Bibliotek

FAKTA

Randers Bibliotek tilbyder flere undervisningstilbud udviklet med det mål for øje at understrege vigtigheden af adgang til faktuel viden, respekt for andre og muligheden for at udtrykke sin mening på et oplyst grundlag; f.eks. “Digital dannelse – gode venner på nettet”, “Digitale dilemmaer” og “Fake!”

Tv.: Julian Vahl Lundorff Holmgaard fra 4. årgang på Korshøjsskolen vurderer, hvilket kort der bedst beskriver følelsen af at få en ubehagelig besked i en fælleschat. Th.: 10-årige Kristoffer Vinther Pedersen undersøger sammen med sin klasse, hvordan forskellige emoji'er kan tolkes.

Hvorfor interessere sig for ikke-brugere?

Flere og flere biblioteker arbejder mere databaseret, men djæveln ligger i detaljen. Data skal identificeres, samles, renses, reorganiseres, analyseres og visualiseres. Det er tidskrævende, og det kan være svært at identificere de data, der faktisk kan handles på. I nogle kommuner er det erklærede mål at udvikle en datakultur; dvs. at alle altid har i baghovedet, hvad man har af data, hvad der kan skaffes, og hvad der skal bruges nu og på sigt til analyse, dokumentation, evaluering og historiefortælling.

Bibliotekerne kan lære meget af hinanden. Det kræver også ressourcer at tage sig tid til at dele, men gevinsterne er store. Alle rapporterer besøgs- og udlånstal, men der kan nørdes helt ned i, hvor mange eksemplarer man vil have af givne titler afhængigt af, hvilket udlån man går efter og til hvem. Indkøb og formidling kan optimeres i hidtil uset grad, så ressourcerne bruges bedst muligt alt afhængig af den lokale strategi.

De fleste sukker efter demografiske data. Hvem bruger biblioteket hvordan? Og hvis ikke, hvorfor ikke? I hjertet af mange af de datadrevne initiativer rundt omkring lurer det store spørgsmål: "Hvordan får vi udvalgte grupper af ikke-brugere i tale, og hvordan konverterer vi dem til brugere?"

Danmarks Biblioteker ser i dette og i kommende numre nærmere på, hvordan nogle kommuner gør det. Eksemplerne er mange og mangeartede, så der er meget at lade sig inspirere af. Mange datafolk og biblioteksledere arbejder desuden for øget videndeling og kompetenceudvikling nationalt. Det er et arbejde, Danmarks Biblioteksforening støtter i tanke og handling.

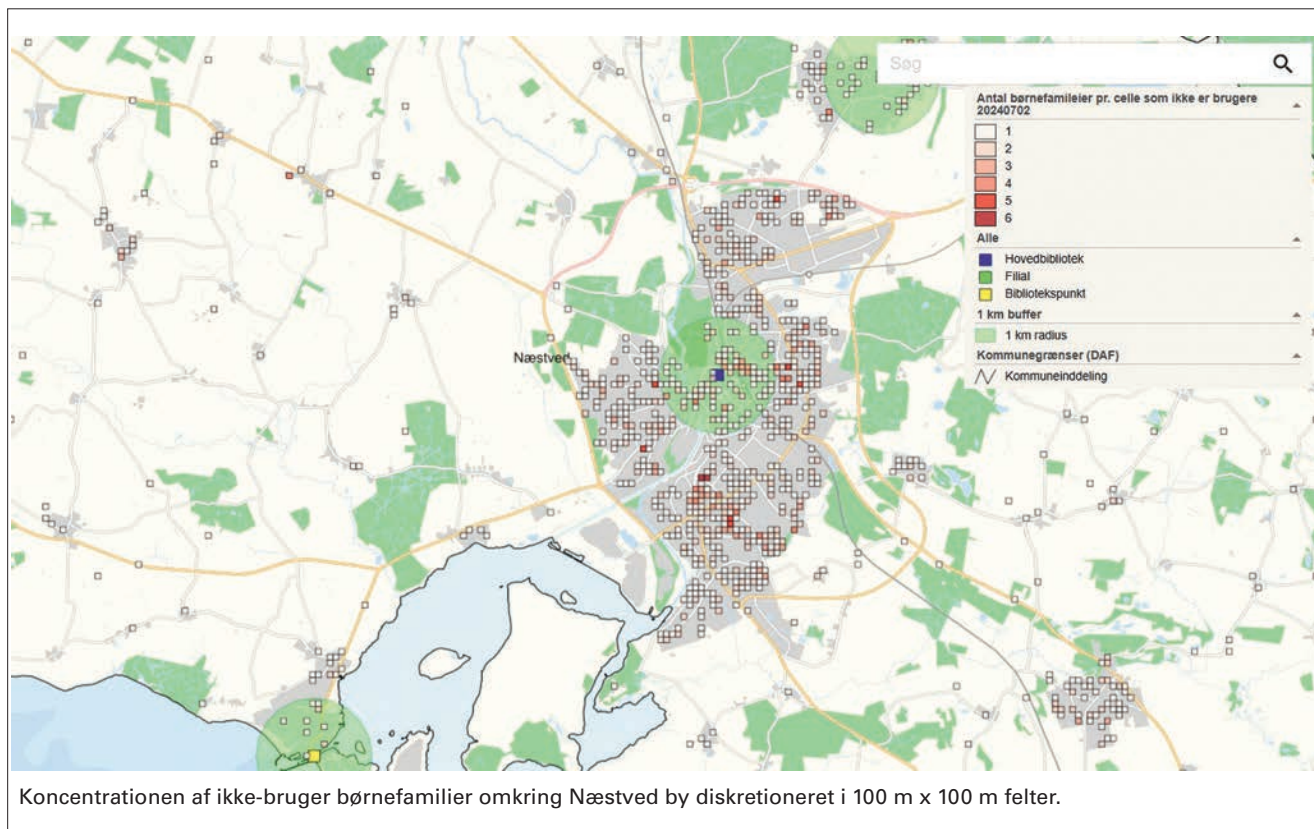
Interviews ved

MIKKEL CHRISTOFFERSEN

Redaktør, Danmarks biblioteker

JAGTEN PÅ IKKE-BRUGERE I NÆSTVED MED DATA, KORT OG EKSTERNE LABORATORIER

“Vi skal kunne arbejde lokalt og tværkommunalt med vores data, og vi skal have mulighed for løbende selv at udvikle på statistikken, så den kommer til at understøtte det, vi har brug for.”

“Det betyder så meget for mig som bibliotekschef, at vi bruger data i alt, hvad vi laver – at vi opbygger en datakultur – så vores dygtige analysekonsulent, Viggo, er fuld tid på opgaven. Det er timer, der tages fra den almene kulturformidling, så det er selvfølgelig en prioritering”, siger Næstveds bibliotekschef, Karen Delfs. “Den viden, Viggo kan grave frem om borgernes adfærd og samlingens udlån, er guld værd for os!”

“Det er luksus at have en dataobservant ledelse”, mener Viggo Degnbol, den førmtalte analysekonsulent, men der er mange faldgruber, selv med ideel organisering omkring arbejdet.

“Det er let at bruge en masse tid på at indsamle og kigge på data, uden at det nødvendigvis fører til forandring. Vi har mange tal på biblioteksområdet, og målet er ikke at præsentere det hele for ledelsen, men at lave analyser, der identificerer udfordringer og løsninger.

Vi har været længe om at nå frem til det punkt. Det foregår med hakker og spader dybt nede i dataminerne, hvor ledelsen hverken kan eller skal være med, og gennem dialog og samarbejde med det biblioteksfaglige personale og datafolk fra andre kommuner. Så sidder vi tilbage med nogle fund, der skal omsættes til noget, vi kan handle på.”

Karen Delfs er enig. “Viggo skal have tid og plads til at grave, men vi må skelne skarpt mellem de mange ting, vi kan få data på, og hvad vi egentlig har tænkt os at gøre med dem efterfølgende. Hvordan understøtter vi læsning og læseglæde maksi-

malt med de midler, vi har til rådighed? Næstved er i udstrækning en af de allerstørste kommuner øst for Storebælt, så en af de første ting, vi kiggede på, var, hvad afstand betyder for låneradfærd. Viggo har et godt samarbejde med vores lokale GIS-folk, hvilket giver mulighed for at lave analyser af lånernes og ikke-lånernes brug og mobilitet i forhold til biblioteket.”

“Jeg skal bruge udtræk fra Systematic, som vi med GIS-koodinatorens hjælp kan forvandle til heat maps over ikke-brugernes geografiske placering i kommunen. Vores primære fokus er børnefamilierne. Hvem er det, der ikke bruger os, og hvor bor de?”, siger Viggo Degnbol.

Kortene diskretioneres, som det hedder, dvs. de kan få værdier i celler svarende til 100 x 100 meter i den virkelige verden, hvis der er mindst tre datapunkter i et felt. Ellers kan man begynde at regne ud, hvem det er.

Afstand til biblioteket er en faktor, der før er identificeret som vigtig for biblioteksbrug, men det handler om mere end afstanden fra a til b, kan man se på kortene i Næstved. “Det er en kompliceret blanding af afstand, veje, offentlig trafik og pendlermønstre til arbejde og fritid”, siger Viggo Degnbol.

> I Næstved prøver man derfor at fange ikke-brugerne med mini-tilbud på strategisk udvalgte steder. I nogle daginstitutioner er oprettet mikro-biblioteker, hvor der kan lånes og afleveres med biblioteks-appen. Et andet eksperiment foregår i svømmehallen.

Case: Næstved Svømmehal

Antagelsen er, at en del ikke-brugere, som kunne blive brugere af biblioteket, besøger svømmehallen. Næstved Bibliotek etablerede derfor et mini-bibliotek i svømmehallen, der i første omgang blev fyldt med samme type titler som dem fra udstillingerne på hovedbiblioteket. Det gik fint med børnetitlerne, men ikke godt med voksentitlerne.

“Mange forældre gav udtryk for, at de elskede idéen om at låne bøger i svømmehallen, men det stod allerede fra første dag klart, at de ikke var interesserede i vores tykke romaner og krimier”, fortæller Viggo Degnbol. “Forældre med yngre børn har sjældent tid til at læse tykke bøger, og udlånstillene understøttede tydeligt den pointe.

Når vi gik tilbage og så nærmere på udlånet fra hovedbiblioteket, viste det sig også, at den 30-40-årige målgruppe havde en helt anden profil end de ældre lånere. De vil gerne have korte romaner og erindringsbøger, korte fagbøger om at forstå sig selv og sine børn og opslagsværker som madbøger og havebøger, der ikke skal læses fra ende til anden. De havde faktisk fortalt os det hele meget tydeligt, men vi fik først øje på det, da vi satte luppen på udlånet i svømmehallen.”

“Vi foretager de her prøvehandlinger på nye lokationer,” fortæller Karen Delfs. “De bliver en slags laboratorier for, hvordan man kan engagere med forskellige målgrupper, og den viden vi får, trækker vi med ind i det almindelige formidlingsarbejde.”

De 30-49-åriges mest udlånte bøger fra Inspirationsområdet

#	Titel	Forfatter	År	Udlån	Kategori	Sider
1	Lyt til din teenager: sådan styrker du nærværet og tilliden	(Null)	2023	111	Fagbog	199
2	En lille bog om, hvorfor de fleste forældre skal gøre langt mindre, end de tror	Tanggaard, Lene	2023	96	Fagbog	168
3	Vanedyr: videnskabens manipulation af vores instinkter	Brendborg, Nicklas	2023	94	Fagbog	319
4	Den dovne vegetar: en hyldest til hvile, genveje i køkkenet & gode måltider	Skov, Camilla	2023	77	Fagbog	188
5	Hjernerne: slip tankemylder, bekymringer og overtænkning	(Null)	2023	69	Fagbog	169
6	Dyrk grøntsager året rundt	Egebak, Yen Frydensberg	2024	66	Fagbog	389
7	Girls just wanna have funds: din guide til investering	(Null)	2023	66	Fagbog	191
8	Gourministeriets favoritter: mad til hele familien	Brinch, Dianna	2024	63	Fagbog	262
9	Skærmsund: en 4-ugers guide til sundere skærmvaner i familien	(Null)	2023	60	Fagbog	311
10	At leve med AD(H)D som kvinde	(Null)	2023	58	Fagbog	188
11	Sømærke: erindringsfortælling	Kløvedal, Lærke	2023	54	Fagbog	221
12	Grøn mad - grøn energi: 100 opskrifter til en grønere livsstil	Mosgaard, Johanne	2023	53	Fagbog	195
13	Skab din egen succes: leveregler der kan bringe dig langt	Thorborg, Martin	2023	53	Fagbog	151
14	Faste uden sult: mere energi, sundere krop, naturligt vægttab	Langer, Jerk W.	2023	51	Fagbog	278
15	Ærø manifestet: om længslen efter et andet familieliv	Humaidan, Maj My	2023	48	Fagbog	237
16	Din store lort!	Spring, Heidi Honig	2023	46	Fagbog	275
17	Vildskab i haven: mere natur tættre på	(Null)	2023	46	Fagbog	363
18	God pige slem pige	Robotham, Michael	2023	45	Skønlitteratur	425
19	Sover du?: sådan får du en bedre nattesøvn	Kornum, Birgitte Rahbek	2023	45	Fagbog	272
20	Hekseflod	Meyer, Margaret	2023	44	Skønlitteratur	334

De 50+ åriges mest udlånte bøger fra Inspirationsområdet

Udstillinger og områder har et eller andet udlån, men bag tallene gemmer sig vidt forskellig adfærd fra de forskellige målgrupper. Det er ikke mange biblioteker, der har direkte demografi ned på titelniveau.

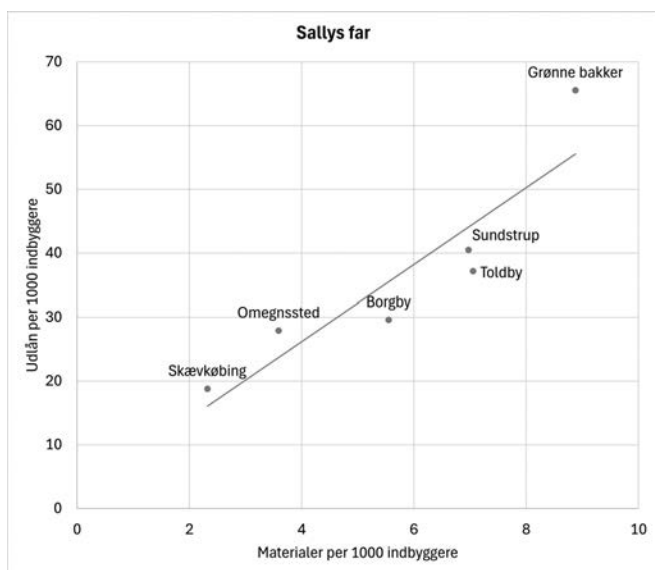
#	Titel	Forfatter	År	Udlån	Kategori	Sider
1	De hvide nætter	Engberg, Katrine	2023	305	Skønlitteratur	411
2	Under en anden himmel	Vraa, Mich	2023	275	Skønlitteratur	447
3	Et farligt talent	Sten, Camilla	2023	267	Skønlitteratur	366
4	Terminalen	Krefeld, Michael Katz	2023	248	Skønlitteratur	403
5	Sømærke: erindringsfortælling	Kløvedal, Lærke	2023	237	Fagbog	221
6	De bedste familier: roman	Blæsbjerg, Kim	2023	233	Skønlitteratur	403
7	Sort is	Yrsa Sigurðardóttir	2023	223	Skønlitteratur	410
8	Ulvespring: fortælling	Ekman, Kerstin	2022	219	Skønlitteratur	202
9	Syv kvadratmeter med lås: krimithriller	Adler-Olsen, Jussi	2023	214	Skønlitteratur	540
10	Tre	Perrin, Valérie	2023	211	Skønlitteratur	670
11	Storm på vej	Kretz, Steffen	2023	210	Fagbog	305
12	Endnu en savnet person	McAllister, Gillian	2024	204	Skønlitteratur	388
13	Mørket bag dig: roman	Thorup, Kirsten	2023	202	Skønlitteratur	532
14	Sommerfuglens stemme: roman	Koppel, Benjamin	2024	192	Skønlitteratur	411
15	Byttet	Ahnem, Stefan	2023	191	Skønlitteratur	414
16	Løb som floden: roman	Read, Shelley	2023	189	Skønlitteratur	359
17	Nathuset	Nesbø, Jo	2023	181	Skønlitteratur	242
18	Mellem lys og skygge: roman	Cornelius, Marie Louise	2024	180	Skønlitteratur	471
19	I en dråbe: spændingsroman	Gazan, Sissel-Jo	2024	179	Skønlitteratur	453
20	Varme hænder: roman	Askov, Stine	2024	177	Skønlitteratur	322

Karen Delfs er ligesom Viggo Degnbol meget orienteret omkring det nationale samarbejde. "Vores erfaringer kan også bruges andre steder – så specielle er Næstved-borgerne nok heller ikke – og vice versa. Derfor støtter jeg varmt op om at det nationale samarbejde, vi kan lave."

Viggo Degnbol tilføjer: "I Designerklienten i Cicero Explore kan vi dele skabeloner, og næste skridt må være at dele data. Det er faktisk langt smartere, at vi alle sammen mødes på en server frem for at sidde hver for sig og trække data ned om kun os selv."

Case: Sallys Far

Den lykkelige forening mellem strategiske ledelsesbeslutninger og handlingsorienterede data kan f.eks. findes i casen om børneserien *Sallys far* i Næstved. Hvor bred kontra populær en samling skal biblioteket have? Det er en ledelsesbeslutning. Hvad koster de forskellige titler per lån, og hvor mange lån er der egentlig per titel på tværs af samlingen? Det kan datafolket svare på. Hvad gør andre biblioteker? Det kan det kommunale datasamarbejde svare på.

Næstved og nærliggende kommuners beholdning af "Sallys Far" sat over for udlånet i anonymiseret form. Grafen viser dels, at kommunerne har forskellige strategier for indkøb, og dels at indkøb her er sikre udlån, men udgiften til indkøb tages fra andre, mindre populære materialer.

I Næstved havde man – som andre biblioteker – lagt mærke til, at Sallys far-serien røg hurtigt ned fra hylder og udstillinger. Hvor mange eksemplarer skal man have? Flere eksemplarer ville givet betyde flere lån, men udgiften vil tage fra andre materialegrupper med mindre udlån. "Vi har absolut også et ansvar for den smalle litteratur", fastslår Karen Delfs.

Som beslutningsgrundlag skaffede Viggo Degnbol tal fra andre kommuner om eksemplarer og udlån af serien, og plottede data ind i en graf. "Det er jo kun en del af det samlede billede", siger Viggo Degnbol, "men et godt eksempel på, hvad vi kunne gøre, hvis vi havde bedre muligheder for at dele data mellem kommunerne."

Viggo Degnbol har en afsluttende opfordring: "Vi skal kunne arbejde lokalt og tværkommunalt med vores data, og vi skal have mulighed for løbende selv at udvikle på statistikken, så den kommer til at understøtte det, vi har brug for. Det nytter ikke, at vores ønsker havner i en lang kø med alle mulige instanser, der skal tage stilling til det, inden der måske kommer et resultat efter flere år. I mellemtiden er vi jo for længst videre."

//MC

Er en af de mest populære børnebogsserier i Danmark, kendt for sine sjove og genkendelige situationer.

EN DATABASERET KULTUR I ROSKILDE

“Når vi skal blive klogere, vil vi gerne have så nuanceret et billede som muligt, og her kan data være en vigtig brik, men det er ikke i alle sammenhænge, at det giver mening,” siger biblioteks- og borger-servicechef i Roskilde Kommune, Christian Lauersen.

“Nogle gange er det åbenlyst, at vi f.eks. skal omkring nøgletal, ledelses- og forvaltningsrapportering - og dér, hvor det for alvor bliver spændende, er dels omkring nye indsatser, hvor data kan være med til at vise, hvad der virker og hvordan, og dels en dybere forståelse af vores borgere. Begge dele kræver, at vi har flere forskellige kompetencer i rummet på samme tid.”

Én af de kompetencer er den rå datakompetence, men det kan være både et lidt ensomt og frustrerende job at være den stedlige dataekspert. Nogle steder sidder eksperten i en afdeling, der ikke bliver koblet på det bibliotekariske arbejde, før det for længst er i gang. Andre gange kan man flagre nok så meget med sin faglighed, uden at nogen rigtig opdager det. Samtidig kan nogle dataeksperter udvikle sig lidt til løsgående missiler, og de færreste blev oprindeligt ansat som rene dataeksperter. Det er roller, de er vokset ind i, som behovet er vokset.

“Folk er jo oprigtigt, helt personligt opslugt af det her”, fortæller Lise Kok Petersen. “Vi taler om nogle mennesker, der nørder med grafer i deres fritid”. Det giver også et potentielt sammenstød mellem fagfolk og ledere, når ledere skal lede fra et data-mæssigt lavere vidensniveau.

“Det er – eller kan være – noget af en kamel at sluge for ledere”, tilføjer Lise Kok Petersen, “men de dygtige formår det, og så bliver det godt.” Ledere skal både anerkende og efterleve, de ikke har deres faglighed på dette område og bringe deres

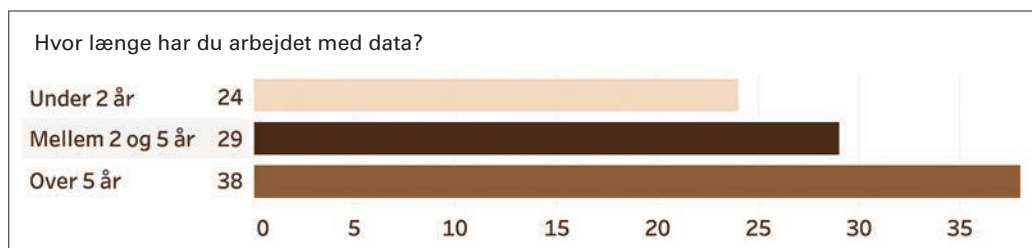
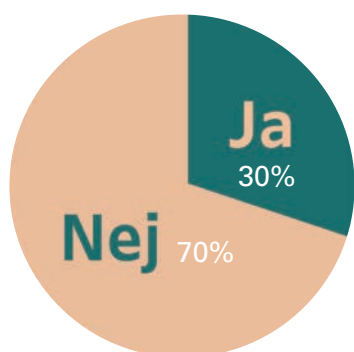
egen lederfaglighed i spil både over for medarbejderen og over for projektet.

“Kolleger, der arbejder med data hos os, skal ikke løse noget alene, men vi er afhængige af, at de mestrer både datakompetencer og i høj grad også har en forståelse for det felt, hvor data skal bruges og kan gå i dialog med ledere og kollegaer om, hvad der giver mening i hvilke sammenhænge”, forklarer Christian Lauersen og fortsætter:

“Det handler om at skabe en stærk kultur omkring arbejdet med data og arbejdet med viden, evaluering og erfaringer i det hele taget. Jeg har ikke lyst til, at vi famler rundt i blinde, hvis vi kan få viden, der kan pege os i den rigtige retning. Lige så meget som jeg har brug for kompetencer omkring data, har jeg behov for, at ledere og arbejdspladsen tager ansvaret på sig, og sammen er nysgerrige på, hvordan vi kan skabe endnu mere værdi for borgeren og samfundet ved at arbejde evidensbase-ret.”

Det har været en lang rejse i Roskilde, men succesfuld ifølge bibliotekschefen. Lise Kok Petersen lægger også vægt på relationerne: “Vi er allerbedst, når vi arbejder med synergi i og respekt for de forskellige fagligheder. Det kræver noget af alle parter – datafolk, biblioteks-faglige og ledere – men resultatet er altid så meget bedre.”

Oplever du, at du har eller hurtigt kan få indblik i hvilke relevante kompetenceudviklingsmuligheder, du har indenfor området?

Evidensbaseret praksis handler ikke kun om at måle og afrapportere drift og projekter. Det starter længe før i planlægningsfasen. "Da vi fik mandat af vores politiske udvalg til at blive klogere på læsekulturen i Roskilde [se også *Danmarks Biblioteker* nr. 3, 2025] med særligt fokus på de borgere, der ikke læser, var det vigtigt for os at samle både ledere og fagfolk herunder dataeksperterne i samme rum. Sidstnævntes blik skal fra starten bidrage til at finde ud af, hvad vi ikke ved, og hvordan vi kan finde ud af det; hvordan vi kan evaluere validiteten af de data, vi baserer et nyt vidensgrundlag på", siger Christian Laurersen.

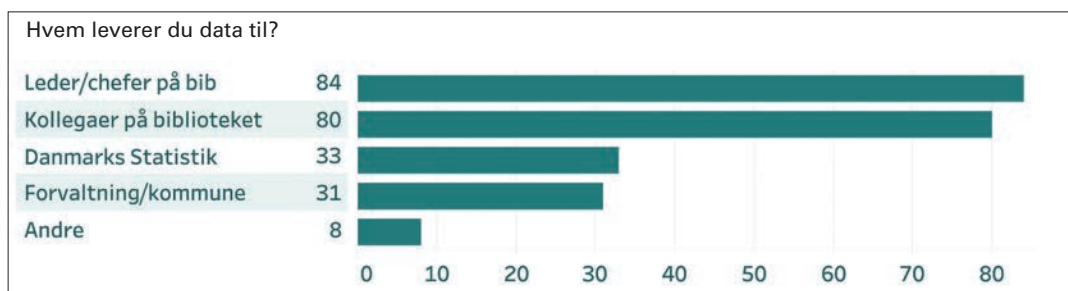
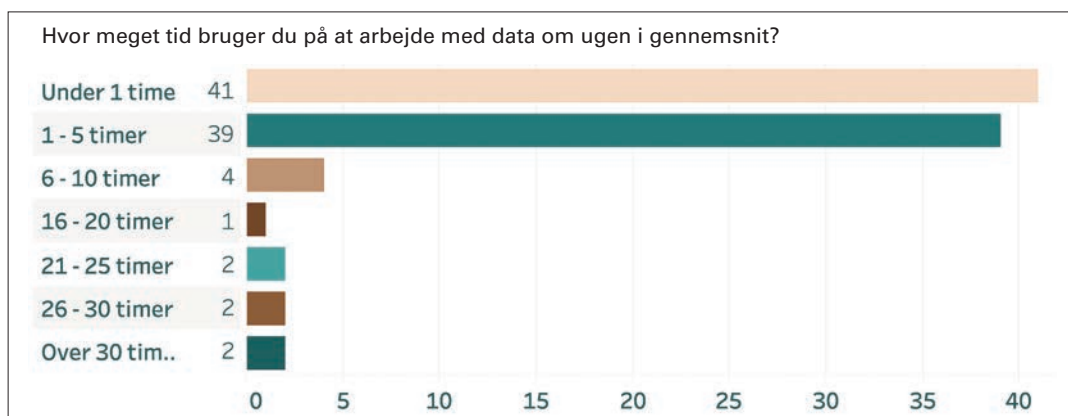
"Det bidrager også til historierne om bibliotekets værdi og prioritering – jeg elsker, at vi kan fortælle, hvad mødet med bogen og biblioteket har betydet for én enkelt borger, men også at vi kan pege på, at vi har 20% sjældne læsere, og at de typisk befinder sig i nogle særlige borgergrupper."

Data kan også bruges til at pege ind i retning af, hvor man kan gøre den største forskel. "Jeg er stolt af vores arbejde med projektet *Børnenes PLC*, som fik midler af Slots- og Kulturstyrelsens udviklingspulje sidste år. Vi ville gerne samarbejde med

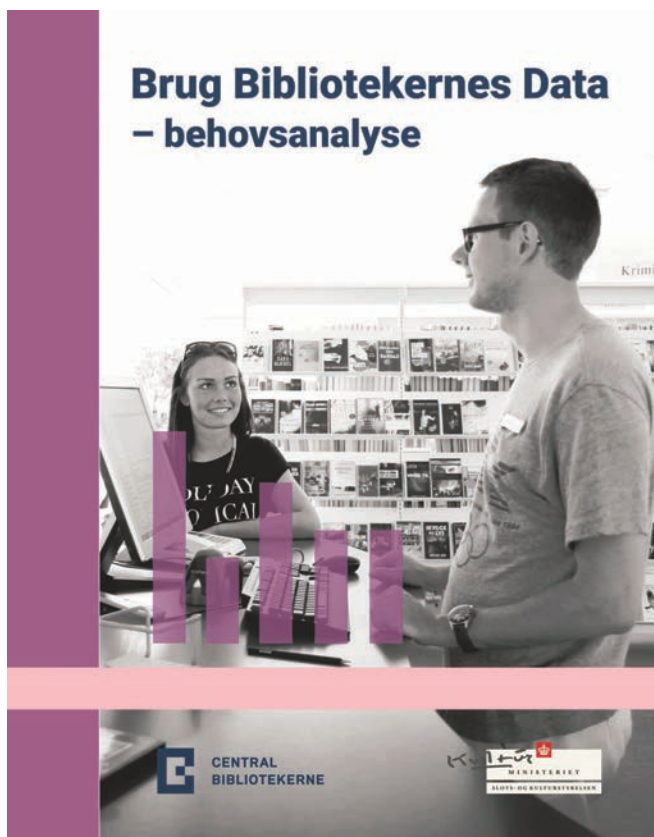
fire folkeskoler om øget læselyst, og når man melder ud om samarbejde, er det typisk de ressourcestærke skoler, der byder sig til. De har overskuddet til det, men er også ofte dem der har de stærkest læsende børn. I projektet gik vi aktivt i dialog med de skoler, der scorede lavt på de læse- og sprogscreeninger, som skoleforvaltningen står for. Det kræver benarbejde og relationer, men resultatet er ét, hvor biblioteket for alvor viser sit potentiale til at løfte børnenes læsning, og det er jo dét, vi er her for."

Datakonferencen

For Lise Kok Petersen startede det med 2020-projektet *Brug bibliotekernes data*, som også var et projekt støttet af Slots- og Kulturstyrelsens udviklingspulje. Det resulterede i et online-læringsforløb, der stadig ligger tilgængeligt på centralbibliotek.dk. Så kom COVID-19, og der gik nedlukning i det hele. Der kom også en ny kontakt til centralbibliotekerne, der gjorde netværk og kompetenceudvikling lidt mindre ligetil, og til dels i frustration fik Lise Kok Petersen og ligesindede etableret gruppen Data på Tværs på centralbibliotek.dk, hvor der kunne afholdes online-oplæg om dataemner.

Statistikker fra *Undersøgelse om databrug i folkebibliotekerne*.

I gruppen havde man dog større ambitioner. Man ønskede sig at kunne mødes fysisk og vidensdele, og man ville både kunne snakke sammen som datanørder, men også åbne for de datanysgerrige. "Det kan være svært, hvis der ikke er et projekt, eller man kan vise sin leder en konkret anledning", siger Lise Kok Petersen. Løsningen blev den første datakonference, der blev støttet af Edvard Petersens Biblioteksfond, og det blev ikke bare en stor succes, men også afviklet efter hensigten med oplæg både for eksperterne og introduktion til Excel til de mindre øvede.

Udfordringen er nu, at fonden støtter én gang. Der skal også lægges kræfter i planlægning. "Jeg er blevet sådan én, der går rundt og spørger folk, om de har 50 timer eller 15.000 kroner til national data-vidensdeling og -kompetenceudvikling", griner Lise Kok Petersen.

"Jeg har stærk opbakning her i Roskilde og fra Danmarks Biblioteksforening, og senest er Odense Bibliotekerne sprunget til for at hjælpe. Det er vi superglade for. Vi vil gerne have konferencebidraget ned til kun at dække lokaler og forplejning, så det bliver nemmere at få folk til at komme fra hele landet."

“ Vi har lavet de lovpligtige indberetninger, men man har ikke indtil videre brugt dem aktivt. Der har ikke været nogen kultur omkring data – man har bare kigget på tallene. Mindsettet skal ændres fra bare at notere tallene til også at bruge dem.

“ Jeg oplever tit, at jeg mangler data til at understøtte pointer og prioriteringer i argumentationen med politikere og borgere og medarbejdere.

Citater fra *Brug Bibliotekernes Data*, 2020.
kortlink.dk/2u3mp

Datakonference nr. 2 forventes afholdt i fjerde kvartal af 2026. Alle, der ønsker at hjælpe, kan med fordel kontakte Lise Kok Petersen på lisekp@roskilde.dk, men det er vigtigt for hende at gøre opmærksom på, det ikke er et one-woman-show. "Der er så mange knaldgydige folk rundt omkring, der er mindst lige så stor en del af det som mig", understreger hun. Ingen nævnt, ingen glemt.

"Vi vil gerne det her område sammen med andre, da vi tror, det både giver Roskilde Kommune og sektoren samlet set mest værdi", siger Christian Lauersen. "Så det er kun godt, at Lise gør en masse benarbejde, og at vi kan bidrage til, at data- og fagfolk i hele landet kan samles og lære af hinanden uden bindinger. Dataområdet udvikler sig hurtigt, og hvis vi ikke følger med og lærer af hinandens erfaringer og kompetencer, mister vi en masse potentiale."

Lise Kok Petersen supplerer: "Der sidder ikke nogen og holder øje med det hele for os. Det må vi selv gøre, men vi skal jo ikke gøre det hver for sig i 98 kommuner. Rigtig meget af arbejdet med konferencen består i at samle folk og vidensdele om, hvad der sker derude, og hvad vi har brug for at arbejde videre med og lære mere om."

//MC

EN SKABELON FOR DATA-ARBEJDE I REGIONEN

I Nordjylland har man fundet på effektiv model for at arbejde med data på tværs af regionen. Man slår flere datafluer med ét organisatorisk smæk.

Idéen er enkel og lige til at kopiere, hvis nogen skulle blive inspireret. Den består af tre dele:

1. Dan et netværk af datafolk i alle regionens biblioteker – udpeg nogen lokalt, hvis der ikke er nogen i forvejen
2. Arbejd i netværket med datakompetencer og erfaringsudvikling
3. Få konkrete opgaver fra de regionale bibliotekschefer – møder

Trin 3 er nøglen til det hele.

Kasper Kjær Christiansen, teamkoordinator i Aalborg Bibliotekerne og den stedlige dataekspert, forklarer:

“Først havde vi brug for et netværk af de klassiske årsager. Vi havde brug for, der var en datakontakt alle steder, og så således vi for at udveksle erfaringer, blive dygtigere osv. Vi konstaterede også, at vi blev bedre og bedre til at trække data ud, behandle det og præsentere det, men så døde det lidt. Det blev da brugt, men der var potentiale til mere.”

Og den lære kan egentlig trækkes tilbage til projektet *Brug bibliotekernes data*, der stadig ligger på centralbibliotek.dk. Vægten ligger på ordet “brug,” for det svageste led i hele beslutningskæden er de konkrete ændringer; hvad er det, man går ud og ændrer på baggrund af databilledet?

I region Nordjylland dannede man altså først et netværk og begyndte at mødes halvårligt til dataworkshops, der bestod af et kompetenceudviklingsben – hvordan bruger man Cicero Explore bedst, hvordan renser man data i Excel osv. – og et konkret ben, og det var her, det begyndte at rykke for alvor.

“De nordjyske bibliotekschefer begyndte på deres møder at beslutte sig for en sag, de gerne ville diskutere næste gang. Så blev det netværkets opgave at skaffe et databaseret beslutningsgrundlag, som jeg så samler til én fremstilling”, fortæller Kasper Kjær Christiansen.

Og således møder datahjulene beslutningsvejen – eller kan gøre det, for det er jo stadig op til den enkelte bibliotekschef at handle. Beslutningsgrundlaget er dog serveret på et fad. Og ikke kun dét. Forskellene på bibliotekerne bliver tydelige, og det vækker nysgerrighed – og måske en flig af konkurrencelyst – hos beslutningstagerne.

“Netværket begyndte at møde en større interesse lokalt for data og mulighederne for at måle og evaluere”, fortæller Kasper Kjær Christiansen. “Pludselig får man mange spørgsmål om alt muligt, og det er jo dejligt!”

Det klare datalys

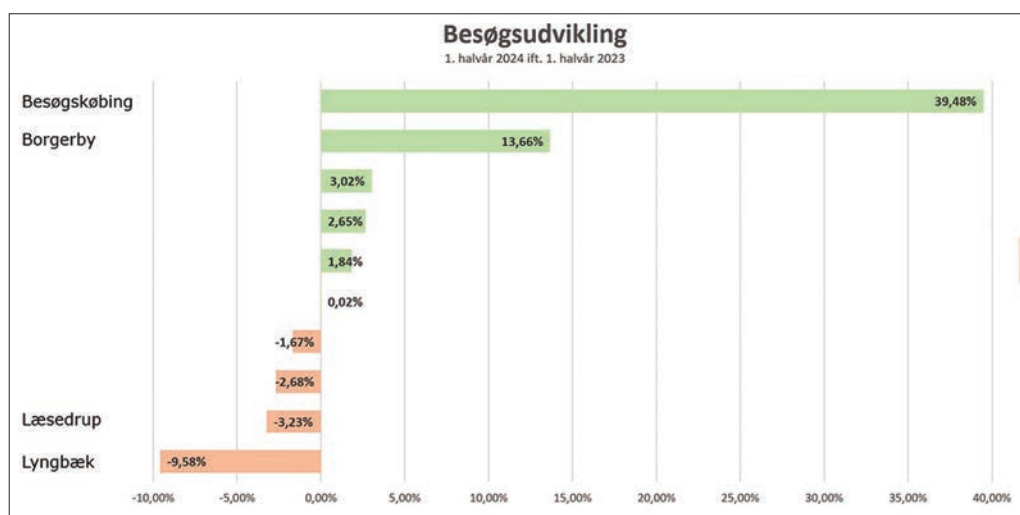
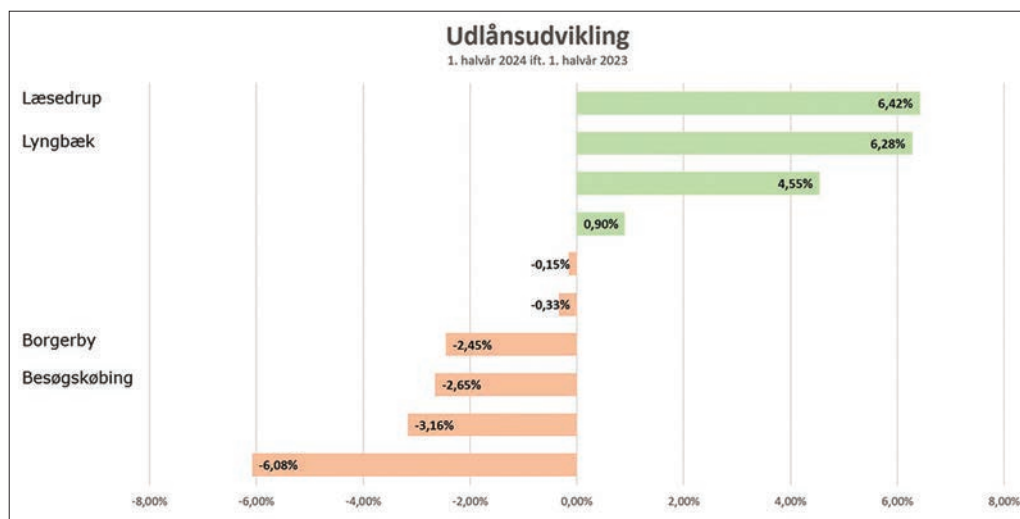
“Vi har haft mange ting oppe at vende”, beretter bibliotekschef for Aalborg Bibliotekerne, Kristine Nygaard. “Det gør en stor forskel at gøre det til en del af mødekulturen, at man har data og statistik med. Statistik sætter jo et nådesløst klart lys på de ting, der går godt, og dem der går mindre godt, og så er det interessant at diskutere forskellene. Har nogen gjort noget, vi kan lære af? Skal nogen måske ændre praksis?”

Det fysiske børneudlån er et godt eksempel på det sidste. Mange oplever et stigende fysisk børneudlån, så hvis det ikke sker på et bibliotek, er det så demografien, der gør det svært, eller er det samarbejdet med skolerne, der halter? Er det samlingen og indkøbet eller formidlingen?”

En faktor, der kan være problematisk, er det digitale, som bliver diskuteret jævnlige. Over årene har udlånet fra eReolen – men også Filmstriben – sat sig på en større del af budgettet, og hvordan får man råd til det, når nu begge dele stiger? Det ene kan ikke erstatte det andet. “Det er jo ikke de samme mennesker. Vi oplever langt oftere, at folk vil have enten det fysiske eller det digitale. Det er sjældent, formatet er underordnet”, siger Kristine Nygaard.”

Lige nu er man i Aalborg ekstra beskyttende om den fysiske del af udlånet. “Kaspers data-arbejde gennemsyrrer hele operationen, og jeg stiller ham ofte alle slags spørgsmål om alle dele af driften i alle vores biblioteker”, siger Kristine Nygaard.

Et eksempel på forskellige udviklinger i Nordjyllands – her anonymiserede – biblioteker fra første halvår 2023 til første halvår 2024. To af bibliotekerne oplever et større besøgstal, men mindre udlån. For to af de andre biblioteker er det stik modsat. Kilde: Aalborg bibliotek.

Samlingen er i fokus

Samlingen er i øjeblikket særligt i fokus. "Materialekronerne skal arbejde. Vi skal både ramme det, aalborgenserne gerne vil låne, men vi skal også understøtte spørgsmål og interesser inden for smallere emner, så vi følger løbende, hvordan brugere tage for sig af forskellige genrer, formater og formidlingstiltag."

Et relateret fokus er faglitteraturen og dens placering på bibliotekerne i Aalborg. Hvor hovedbiblioteket i udgangspunktet skal have de fleste undergrupper på hylderne, er det anderledes for lokalbibliotekerne.

"Man kan jo alligevel ikke på mindre biblioteker realistisk set præsentere alle faglitterære undergrupper", siger Kasper Kjær Christiansen, "og det skal man jo heller ikke, hvis de ikke bliver lånt ud alligevel."

Planen er derfor at fokusere på et par udvalgte undergrupper – historie f.eks. – på hvert bibliotek, og resten må borgerne bestille. Så kan de have bøgerne næste dag.

Eksperimentet startede op således, at bibliotekerne selv valgte de undergrupper, de ville være stærke i, og så gav datafolket sig til at måle effekten.

"Det flyttede lidt rundt på grupperne", fortæller han, "men det er jo helt almindeligt, at de gode løsninger findes mellem den biblioteksfaglige vurdering og det data, vi kan trække."

> Ét ønske står højt på listen hos både Kristine Nygaard og Kasper Kjær Christiansen: "Vi mangler demografiske data. Vi vil gerne have mere viden om, hvordan vi rammer forskellige målgrupper!"

//MC

IFLA/JAMES BENNETT PUBLIC LIBRARY OF THE YEAR AWARD 2026

Skal jeres nye biblioteksbyggeri nomineres til årets bedste nye folkebibliotek?

Med den anerkendte Public Library of the Year Award sætter den internationale biblioteksforening IFLA hvert år fokus på nye og toneangivende biblioteksbyggerier. Det sker i år i samarbejde med ny sponsor James Bennett, der er Australiens førende leverandør af digitalt biblioteksudstyr.

For at komme i betragtning til prisen skal biblioteket være etableret og åbnet i perioden 1. januar 2025 - 31.12. 2025. Der kan være tale om enten nybyggeri, en større ombygning, der har transformeret et eksisterende bibliotek eller en eksisterende bygning, der er blevet ombygget til at rumme et folkebibliotek. Det særlige ved denne pris er, at den kombinerer arkitektur og kvaliteten af biblioteksservice i én samlet udmærkelse. Med prisen følger en præmie på 5000 US dollars.

Der er nu åbnet for ansøgning om nominering til og med onsdag d. 20. maj.

Hvad skal der til?

Prisen gives til det nye bibliotek, der bedst 'formår at kombinere åben og funktionel arkitektur med bæredygtige og kreative it-løsninger og som har inkluderet både digital udvikling og lokal kultur'.

Læs mere om kriterier og hent en ansøgningsblanket på [IFLA.org](https://www.ifla.org).

Bibliothèque Gabrielle-Roy i Québec City vandt Public Library of the Year Award i 2025. I 2016 gik prisen til Dokk1.

Fotos: Ville de Québec

Danmarks Biblioteker har besøgt Albertslund Bibliotek og spurgt bibliotekschef Marie-Louise Fischer Hoffmann, teamleder Daniel Rastén og ikke mindst nyslåede ph.d. Jon Auring Grimm om, hvorfor et lille bibliotek kastede sig over Danmarks første erhvervs-ph.d. på et folkebibliotek.

Marie-Louise Fischer Hoffmann, Jon Auring Grimm og Daniel Rastén. Foto: Mikkel Christoffersen

“BARE GØR DET!”, SIGER BIBLIOTEKSCHEFEN

En erhvervs-ph.d. er et treårigt, erhvervsrettet forskningsprojekt og en ph.d.-uddannelse, der gennemføres i samarbejde mellem en offentlig eller privat virksomhed, en erhvervs-ph.d.-kandidat og et universitet. Erhvervs-ph.d.'en er eller bliver ansat i virksomheden med løn under forløbet.

Jon Auring Grimm – ansat på Albertslund Bibliotek både før og efter ph.d.'en i Team Oplevelse & Viden – forsvarede sin afhandling 7. november 2025 på Aarhus Universitet. Teamleder Daniel Rastén fungerede som én af projektvejlederne, mens hovedvejlederen sad på Aarhus Universitet. Afhandlingen har titlen *Celestial Bodies: A movement toward a general ecology and a new existential and cosmic outlook on nature in accord with the moving thought of Georges Bataille*.

Fortæl om ph.d.'en. Hvad gik projektet ud på, og hvorfor kastede I jer over det?

Jon Auring Grimm: “Ph.d.-projektet består af en akademisk del. Det er selve afhandlingen og det filosofiske fundament. Grundantagelserne bliver undersøgt dér. Dem kommer jeg tilbage til. Så er der den praktiske del i form af projektet med *De Litterære Folkehøringer*. Afhandlingen rækker dog langt ud over folkehøringerne og underbygger også kommende projekter og nye måder at arbejde på.

> Inden vi gik i gang, studerede vi politiske dokumenter såsom regeringsnotater og fandt dér et udtrykt behov for grøn omstilling som dannelsesprojekt, og hvor kulturinstitutioner meget gerne må spille en rolle. Biblioteket er en vidtrækkende formidlingsinstitution i den henseende. Så spørgsmålet var, hvordan kan litteraturen og litteraturformidlingen virke som hovedgreb her?”

Marie-Louise Fischer Hoffmann: “Jeg elsker, når tingene, vi laver, har flyvehøjde! Det drypper ned igennem hele biblioteket.

Ph.d.-projektet blev til i samarbejde med Innovationsfonden og Århus Universitet. Projektet *De Litterære Folkehøringer*, som udsprang af arbejdet med praksisdelen af Ph.d.-projektet, var vi så heldige at få støtte til fra udviklingspuljen under Slots- og Kulturstyrelsen. Projektet udførte vi i samarbejde med bl.a. Glostrup Bibliotek, ligesom flere følgebiblioteker var med på sidelinjen.

Nu var emnet økologi i bred forstand, for det gav mening for os. Det lagde sig i forlængelse af en strategi og en virksomhedsplan, vi lavede tidligere, som vi kaldte *Det bæredygtige bibliotek*. Albertslund er en grøn kommune, der gerne vil være rammen om det gode liv, men alle emner er jo mulige, hvis nogen vil prøve at gøre det samme med et anderledes fokus. Jeg hører nogle gange fra kolleger, at jo, selvfølgelig gjorde I dét, men det kunne vi ikke her. Her vil jeg sige, at det kan man godt. **Bare gør det!**

> Daniel Rastén: "Vi vil også gerne demonstrere, at biblioteket er en ambitiøs arbejdsplads. Vi kan sagtens være scenen for medarbejdere med store drømme og armbevægelser. Faktisk vil Innovationsfonden gerne have flere humanistiske projekter. Innovation er ikke kun teknologi."

Fortæl noget mere om litteraturens rolle i projektet

Jon Auring Grimm: "Social og kulturel innovation er livsblod for demokratiet. Man hører ofte, at demokrati handler om at kunne tælle til 90, eller hvad det nu end er lokalt. Det er en fattig og meget formalistisk udgave af demokrati. Ægte demokrati kræver informerede borgere, der indgår i informerede processer, og processerne må ikke stivne, for så bliver de ekskluderende. Demokratisk dannelse kræver stadige eksperimenter. Med folkehøringerne spørger vi, hvad mener du, når du har fået viden og har haft lejlighed til at tænke dig om?"

Marie-Louise Fischer Hoffmann: "Der er selvfølgelig et stærkt folkeoplysende element i arbejdet, men litteraturen er vores primære greb til at forstå og arbejde med problemstillingerne sammen med borgerne."

Jon Auring Grimm: "Vi greb til litteraturen for dels at finde et naturbegreb, der ikke er instrumentelt – dvs. ikke handler om produktion og vækst. Det finder man f.eks. hos Inger Christensen og hendes idéer om vild vækst.

Litteraturen giver deltagerne i folkehøringerne et forestillingsrum, der river os væk fra den sædvanlige ressourcetænkning og ind i en tænkning, hvor vi mennesker er en del af naturen – ikke kun dens udbytter. Poesien åbner for en ny økologisk forestillingsevne. Det er afhandlingens grundantagelse i praksis."

Daniel Rastén: "Konkret brugte vi i de litterære folkehøringer både formidling af viden om f.eks. jord. Hvad er de springende punkter omkring jord både i udlandet og helt lokalt? Forfattere havde så skrevet tekster om jord og deltog i øvrigt ofte selv i refleksionsøvelserne bagefter med borgerne. Noget af det, der gjorde mig mest stolt, var borgernes reaktioner.

Der blev lavet en evaluering efterfølgende af kommunens datateam, og de ord, der blev brugt mest af deltagerne var "Klogere, modigere, berørt, klar til at handle." Deltagerne føler sig som del af et fællesskab. De lægger afmagten fra sig og går ud og gør noget!"

Hvilken effekt har det haft?

Marie-Louise Fischer Hoffmann: "Faktisk gik det over al forventning med at skabe samling omkring projektet. Det skabte fokus og sammenhold på biblioteket omkring målet, og alle bakkede op. Det var jo i øvrigt ikke Jon, der gik ud og lavede de her projekter alene. Han var heller ikke projektleder på det. Det var Ditte Marie Nesdam-Madsen."

> Jon Auring Grimm: "Det er også den slags institution, vi er. Vi vil gerne kaste os ud i tingene. Eksperimenter! Og biblioteket kan holde hovedet højt blandt andre institutioner. Vidensinstitutioner som f.eks. et universitet har tit den holdning, at de sidder inde med en masse viden, og hvordan får de så andre institutioner til at modtage? Ofte er det omvendt. Det er der, hvor der sker noget, hvor der bliver arbejdet med tingene, at ny viden opstår. Den rolle er jeg meget interesseret i; bindeledet mellem videns- og kulturinstitutioner."

Marie-Louise Fischer Hoffmann: "Og det er jo dét, vi vil! Vi vil markere biblioteket meget mere som et sted, der virkelig rykker på en række samfundsdagsordener. De litterære folkehøringer er blevet taget vældig godt imod derude. Vi får også besøg fra andre kommuner, som ikke nødvendigvis vil lave det samme, men som er interesserede i den måde at arbejde på."

Jon Auring Grimm: "Nu fortsætter vi i vores rolle i projektet *Spis, dyrk, skab - biblioteket som generator for den grønne omstilling*, og vi kommer til at fortsætte af de udviklingsspør, som er lagt her, og som også finder sit grundlag i afhandlingen. Mere kan jeg jo ikke bede om; at min afhandling og ph.d.-projekt er med til at underbygge fremtidige tiltag."

Spis, dyrk, skab og Albertslund Biblioteks planer bliver genstand for sin egen senere artikel. Her skal blot nævnes, at det handler meget om svampe og svampes netværk!

De Litterære Folkehøringer kan hentes på kortlink.dk/albertslundbibliotek/2u42c

//MC

ALFABET: EN NY AKTØR I LITTERATURENS ØKOSYSTEM

Hvordan kan det nationale litteratur- og poesihus Alfabet bidrage til at udvikle litteraturen og styrke formidlingen af den?
Hvad betyder det for folkebibliotekerne?

Interview med Gro Frank Rasmussen, direktør for Alfabet, og May-Britt Diechmann, leder af Stevnns Bibliotekerne, om perspektiver på litteraturhusets rolle, samarbejdsflader og potentiale for bibliotekssektoren.

Alfabet samler børn, unge og voksne over hele landet og i Norden i fællesskaber omkring litteraturen og arbejder målrettet med litteraturens forandringspotentiale. Blandt husets aktiviteter er workshops, skrive- og læseværksteder, festivaler og andre levende litteratur-events og -formidling i hele landet, bl.a. med Poesiens Bus. Alfabet har adresse på Nørrebro nordvestkvarter i København og vokser ud af Poesiens Hus, der har eksisteret siden 2012. Poesiens Hus skiftede i 2025 navn til Alfabet – Danmarks litteratur- og poesihus. Læs mere på www.alfabetlitt.dk

Foto: Mathias Eis

Foto: Mathias Eis

I Europa har litteraturhuse i mange år fungeret som kulturinstitutioner, der både skaber platforme for forfattere, oversættere, formidlere og læsere og bygger bro mellem dem. Mens de kommunale folkebibliotekers kerneopgave og daglige aktiviteter er centreret om borgerkontakt, læsning i alle dens former, udlån af materialer og lokale fællesskaber er et litteraturhus et samlet rum for litteraturens aktører og publikum. Det er et sted, hvor udvikling, netværk og debat om litteratur er i fokus.

Ifølge Gro Frank Rasmussen er vi i Danmark netop ved at bygge en sådan institution: "Litteraturen mangler den institution, der på et nationalt og internationalt niveau samler litteraturen under ét tag. Der er ikke én samlet instans, der taler på vegne af litteraturen – ikke læsningen, men litteraturen som kunstform. Alfabet er et ressourcecenter for litteraturen. Det betyder, at vi vil samle ressourcerne i hele det litterære kredsløb og arbejde mere systematisk med at styrke litteraturen og lave et laboratorium for formidling. Vi vil gerne være et konkret rum, hvor man kan møde litteraturen på flere måder – også gener, som typisk ikke får så meget opmærksomhed, og opleve dem live."

Foto: AHC

Foto: HB

Bibliotekerne som partnere

“En stor del af bibliotekets opgave er drift og udlån. Det er ikke opgaverne for et litteraturhus, og det udgør en ret stor forskel. Det er en af grundene til, at vi kan supplere hinanden og være hinandens medspillere”, siger Gro Frank Rasmussen og fremhæver, at litteraturhuset og bibliotekerne ikke er konkurrenter, men snarere har potentialet til at styrke hinanden, især i arbejdet med formidling, publikumsudvikling og strategiske dagsordener.

May-Britt Diechmann ser en tydelig fælles platform: “Innovationskraften begejstrer mig. Der er noget genklang med det, vi laver på folkebibliotekerne. Vi har i begge institutioner en fælles opgave i at åbne litteraturen, sådan at flest muligt får glæde af den. Bibliotekerne er ofte i front i mødet med brugerne og har et tæt kendskab til de lokale behov, mens Alfabet kan tilføre kompetencer, netværk og internationale perspektiver.”

Gro Frank Rasmussen uddyber: “Vi kan stille forskellige former for viden til rådighed for bibliotekerne. Bibliotekerne er de bedste til at løfte det lokalt, fordi de kender deres publikum. Et konkret samarbejdsområde er udvikling af forløb og aktiviteter for børn og unge, der er en målgruppe, som både litteraturhu-

set og bibliotekerne kan skabe mere værdi for. Bibliotekerne har den lokale forankring og adgang til unge brugere, mens litteraturhuset kan udvikle specialiserede formater og invitere eksterne aktører ind, både fra ind- og udland.”

set og bibliotekerne kan skabe mere værdi for. Bibliotekerne har den lokale forankring og adgang til unge brugere, mens litteraturhuset kan udvikle specialiserede formater og invitere eksterne aktører ind, både fra ind- og udland.”

May-Britt Diechmann peger på et fælles strategisk ansvar for at synliggøre litteraturens værdi i kulturpolitikken, både på kommunalt og nationalt niveau: “Vi skal kunne forklare, hvad litteraturen betyder og hvilken værdi, den har for os som mennesker. Det kalder på, at vi ændrer narrativet og ikke altid bare som en automatreaktion siger “Send flere penge”, selv om finansiering selvsagt betyder meget.

Vi står stærkere, hvis vi på tværs af de mange aktører inden for litteraturfeltet bliver gode til at lave de slagkraftige elevatortaler om, hvorfor litteratur og læsning på et helt fundamentalt niveau bidrager til det at have et godt liv. Vi trækker vejret gennem kunst og kultur. Det er ikke bare et ekstra, overflødigt krydderi.”

Hvad hvis man er et folkebibliotek uden for København?

Et klassisk spørgsmål ved nationale kulturinstitutioner er, hvordan de kan skabe værdi for biblioteker i resten af landet. Gro Frank Rasmussen understreger, at Alfabet ikke skal være en centraliseret aktør, men et netværk og videndelingscenter, som biblioteker over hele landet kan trække på: “Alfabet skal også være et netværk og et kompetencefællesskab. Det betyder, at biblioteker uden for hovedstaden kan få adgang til kontakter, formater og samarbejdsprojekter, som ellers kan være vanskelige at etablere selv. Et eksempel er idéer som Poesiens Bus – en mobil litteraturplatform, der kan rejse i hele landet med forfattere og workshops. De fysiske fællesskaber er vigtige, men det er også vigtigt at bruge digitale formater til at bringe litteraturen ud til flere.”

For May-Britt Diechmann handler det også om at udvikle formidlingsformer, der rammer forskellige lokale målgrupper: “Vi har meget forskellige borgergrupper. Vi formidler forskelligt – og det skal vi blive ved med. Men det kunne være spændende for os i folkebibliotekernes verden, hvis vi sammen med Alfabet kan være med til at udvikle nye formidlingsformer, som vi kan bruge i vores lokale sammenhænge, for eksempel når det gælder målgrupper, vi har svært ved at nå”.

■ LISBET VESTERGAARD

konsulent, Tænk tanken Fremtidens Biblioteker

ANIMATEKET løfter børn og unges læselyst med tegneserier, animation og leg

Animation + Tegneserier = Læselyst

Book ANIMATEKET - og gør jeres bibliotek til et levende læse- og læringslaboratorium.

Scan QR for cases og forløb

I en tid med informationsstøj og skærptræthed har vi brug for bibliotekerne, hvor medskabelse, deltagelse og kritisk refleksion kan vokse.

ANIMATEKET er et kreativt laboratorium skabt af Animated Learning Lab. Vi omsætter litteratur til leg, billeder og oplevelser, der tænder lysten til at læse: Tegneserier og animation løfter børn og unge gennem sprog, fantasi og fællesskab.

ANIMATEKET er en del af Danmarks nationale Center for Animation, Visualisering og Digital Fortælling ved The Animation Workshop, VIA University College. Vi arbejder for danskproduceret indhold, åndelig oprustning og kulturel modstandskraft med rødder i lokale værdier.

Lad os bygge et partnerskab, der kan mærkes! Mod os på Topmodet i Viborg og oplev bl.a.

Det danske familie-animationsunivers, Betty Ballon og filmen Den store Balthazar, som styrker dialog i familier. Vi sætter også fokus på filmdialogisk nysgerrighed, Smart Books, der åbner bøgernes universer og meget mere.

På jeres bibliotek kan vi

- Opsætte interaktive udstillinger og skabende ANIMATEKET-laboratorier.
- Afholde workshops, hvor børn forvandler læsning til egne tegneserier og film.
- Sikre kvalificeret skærmb brug, fra forbrug til skaberkraft med animation og lyd.
- Klæde jeres fagprofessionelle på med animationspædagogiske metoder.
- Indgå partnerskaber på tværs af kommune, skole og foreningsliv.

The Animation Workshop
VIA University College

Center for Animation, Visualisering
og Digital Fortælling
animationworkshop.via.dk

DANMARKS BIBLIOTEKER

Grafisk produktion: Stæhr Grafisk. **Tryk:** Kailow Graphic A/S. Denne tryksag er produceret under standarderne: DS 49001 CSR - ISO 14001. Miljø - ISO 9001. Kvalitet - OHSAS 18001 Arbejds miljø

Oplag

Distribueret 1.324 + 100 til anden uddeling ifølge Dansk Oplagskontrol ISSN nr.: 1397-1026